

DSB TEMA

Veileder til forskrift om kommunal beredskapsplikt

Veileder til forskrift om kommunal beredskapsplikt

	Forord.....	5
1	Innledning.....	7
2	Rammer for samfunnssikkerhet og kommunal beredskapsplikt	11
	2.1 Samfunnssikkerhetsprinsippene.....	13
	2.2 Helhetlig og systematisk samfunnssikkerhetsarbeid.....	13
	2.3 Andre samfunnssikkerhetskrav i kommunen	15
3	Innholdet i forskriften	17
	§ 1 Formål	18
	§ 2 Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse.....	18
	§ 3 Helhetlig og systematisk samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid.....	22
	§ 4 Beredskapsplan	23
	§ 5 Samarbeid mellom kommuner	29
	§ 6 Oppdatering/revisjon	30
	§ 7 Øvelser og opplæring.....	31
	§ 8 Evaluering etter øvelser og uønskede hendelser	32
	§ 9 Dokumentasjon	33
	§ 10 Tilsyn	33
	Vedlegg 1: Kommunal beredskapsplikt i lov og forskrifter	40
	Vedlegg 2: Samfunnssikkerhetskrav til kommunene.....	46
	Vedlegg 3: Relevante veiledere og andre kilder	48
	Vedlegg 4: Sjekkliste – Hovedmomenter ved evalueringer av øvelser og uønskede hendelser	50

FORORD

Kommunene har en sentral rolle i arbeidet med samfunnssikkerhet. Kommunene skal utvikle trygge og robuste lokalsamfunn og har et grunnleggende ansvar for å beskytte befolkningen og bidra til å opprettholde kritiske samfunnsfunksjoner. Denne rollen er tydeliggjort gjennom bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt.

I tråd med bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt skal kommunene integrere samfunnssikkerhet i daglig virksomhet og gi samfunnssikkerhetsoppgavene et helhetlig perspektiv. Bestemmelsene tydeliggjør også kommunenes rolle som lokal samordner i samfunnssikkerhetsarbeidet.

Krav til kommunal beredskapsplikt ble gjort gjeldene fra 1. januar 2010 gjennom endringer i sivilforsvarsloven. Bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt ble videreført i lov 25. juni 2010 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven).

Kravene i sivilbeskyttelsesloven er konkretisert i forskrift om kommunal beredskapsplikt og i tilsvarende forskrift om sivilbeskyttelseslovens anvendelse på Svalbard og om beredskapsplikt for Longyearbyen lokalstyre¹.

Dette er en veileder til de to nevnte forskriftene. Veilederen bygger på erfaringer fra arbeidet med kommunal beredskapsplikt både på lokalt, regionalt og sentralt nivå. Den legger til rette for felles rammer og forståelse av de enkelte bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt. Der det er andre veiledere med relevans til aktuelle bestemmelser, vises det til disse.

Denne veilederen erstatter *Veiledning til forskrift om kommunal beredskapsplikt* fra 2012.

Vi håper veilederen kan bidra til felles forståelse av kravene til kommunal beredskapsplikt, og til å tydeliggjøre forholdet mellom kommunal beredskapsplikt og annet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i kommunen.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap,
april 2018

Cecilie Daae

¹ Forskrift 22. august 2011 om kommunal beredskapsplikt og forskrift 18. desember 2012 om sivilbeskyttelseslovens anvendelse på Svalbard og om beredskapsplikt for Longyearbyen lokalstyre.

KAPITTEL

01

Innledning

INNLEDNING

FRA SIVIL BEREDSKAP TIL SAMFUNNSSIKKERHET

Kommunene har alltid hatt viktige samfunns-sikkerhetsoppgaver, særlig når det gjelder beskyttelse av befolkningen. På 1990-tallet ble sivil beredskap (samfunnssikkerhet) lagt om. Dette innebar at beredskapen mot sikkerhetspolitiske kriser og krig skulle videreføres. I tillegg skulle beredskapsressursene rettes mot uønskede hendelser i fred. Nye planforutsetninger, prinsipper og arbeidsmetoder ble lagt til grunn for utvikling av samfunns-sikkerhetsarbeidet. Dagens lovgivning for kommuner og andre samfunnssikkerhetsaktører er en oppfølging av denne omleggingen.

Kommunene fikk en lovpålagt kommunal beredskapsplikt i daværende lov om sivilforsvaret i 2010. Beredskapsplikten ble videreført i lov 25. juni 2010 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven). Kommunal beredskapsplikt er de pliktene som er gitt i §§ 14 og 15 i loven. Disse er konkretisert i *forskrift om kommunal beredskapsplikt og forskrift om sivilbeskyttelseslovens anvendelse på Svalbard og om beredskapsplikt for Longyearbyen lokalstyre* (se vedlegg 1).

Samfunnssikkerhet defineres som: *"Samfunnets evne til å verne seg mot og håndtere hendelser som truer grunnleggende verdier og funksjoner og setter liv og helse i fare. Slike hendelser kan være utløst av naturen, være et utslag av tekniske eller menneskelige feil eller bevisste handlinger."* (Meld. St. 10 (2016–2017) Risiko i et trygt samfunn – Samfunnssikkerhet).

Samfunnssikkerheten påvirkes av verdiene vi skal beskytte og deres sårbarheter, farene og truslene vi står overfor og vår evne til å forebygge og håndtere. For kommunene innebærer oppfølging av kommunal beredskapsplikt å se samfunnssikkerhetsverdier og -utfordringer i et helhetlig perspektiv. Målet er å bygge trygge og robuste lokalsamfunn gjennom samarbeid mellom offentlige, private og frivillige samfunnssikkerhetsaktører.

Sysselmannen på Svalbard og fylkesmannen er gitt tilsynsmyndighet med Longyearbyens og kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt (sivilbeskyttelsesloven § 29 og forskriftene § 10).

MÅLGRUPPER

Hovedmålgruppene for veilederen er **kommunene og Longyearbyen lokalstyre**.

En annen målgruppe er **eksterne aktører** som har ansvar for samfunnssikkerhet innen egne fagområder. Deres deltakelse og involvering er av stor betydning for en helhetlig utvikling av samfunnssikkerheten.

En tredje målgruppe er **fylkesmennene**. De er tilsynsmyndighet og har en viktig veilederrolle overfor kommunene i arbeidet med kommunal beredskapsplikt.

"For kommunene innebærer oppfølging av kommunal beredskapsplikt å se samfunns-sikkerhetsverdier og -utfordringer i et helhetlig perspektiv. Målet er å bygge trygge og robuste lokalsamfunn gjennom samarbeid mellom offentlige, private og frivillige samfunns-sikkerhetsaktører."

MÅLSETTINGEN MED VEILEDEREN

Veilederen skal bidra til felles forståelse av kravene til kommunal beredskapsplikt, og lette kommunens arbeid med å etterleve disse kravene.

Ved å utdype forskriftsbestemmelsene og rammene som ligger til grunn, skal veilederen bidra til en forståelse av hvordan samfunnssikkerhetsarbeidet bør innrettes.

Det er også en målsetting å tydeliggjøre forholdet mellom kommunal beredskapsplikt og annet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i kommunen.

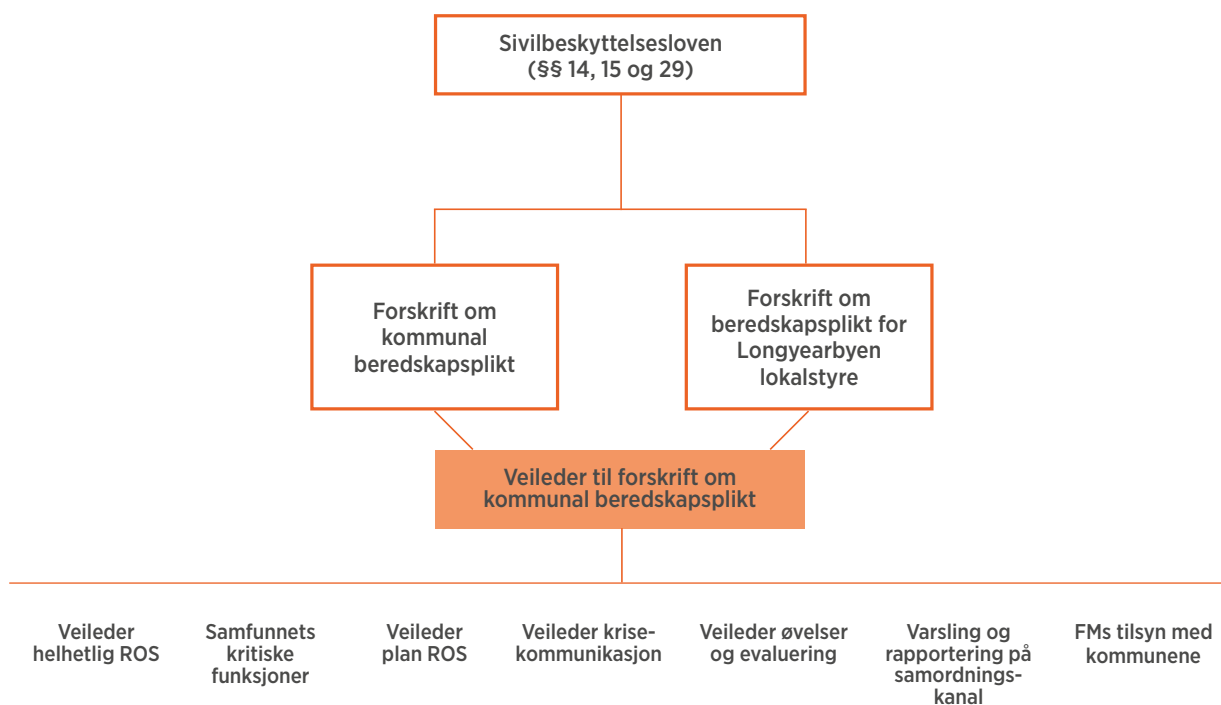
OPPBYGGING AV VEILEDEREN

I kapittel 2 beskrives rammer for samfunnssikkerhet og kommunal beredskapsplikt. Disse rammene er av betydning for å forstå innretningen på forskriftene.

I kapittel 3 gjennomgås de enkelte paragrafene i forskriften.

Veilederen er et oppslagsverk. Den foreligger kun i elektronisk versjon.

DSB har laget flere veiledere knyttet til de ulike virkemidlene som beredskapsplikten omfatter. I tillegg er det flere utredninger og rapporter som er relevante for kommunens arbeid med samfunns-sikkerhet, se figur 1. Linker til disse dokumentene er samlet i vedlegg 3.

FIGUR 1. Lov, forskrifter, veileder til forskrift og andre veiledere etc.

02

Rammer for samfunnssikkerhet og kommunal beredskapsplikt

Bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt gir kommunen rollen som lokal samordner gjennom lovpålagte plikter. Disse pliktene består i at kommunen skal bruke særlige virkemidler for å fremme

- Et helhetlig og systematisk samfunnssikkerhetsarbeid (se kapittel 2.2).
- Et tverrsektorielt perspektiv.
- Samarbeid med andre samfunnssikkerhetsaktører (se kapittel 2.3).

Eksempler på slike virkemidler er helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (helhetlig ROS) og overordnet beredskapsplan.

Samordningsansvaret² innebærer at kommunen tar en pådriverrolle, inviterer med andre samfunnssikkerhetsaktører og legger til rette for å samarbeide om virkemidlene. Samordningsansvaret medfører ikke endringer i ansvarsforholdene for øvrig. Ansvarsprinsippet ligger fast (se kapittel 2.1).

Kommunen skal legge til rette for et samfunnssikkerhetsarbeid som

- Beskytter befolkningen og bidrar til å opprettholde kritiske samfunnsfunksjoner.
- Gir oversikt, kunnskap og bevissthet om samfunnssikkerhetsutfordringer, og hvilke virkninger disse vil ha for befolkning og lokalsamfunn.

- Reduserer risiko og sårbarhet gjennom forebyggende arbeid.
- Sikrer god beredskap og krisehåndteringsevne.
- Ivaretar samarbeid og samordning med interne og eksterne samfunnssikkerhetsaktører i kommunen.

Bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt retter seg mot uønskede hendelser som utfordrer kommunen, enten de forekommer i fredstid, ved en sikkerhetspolitisk krise eller ved væpnet konflikt. Når det gjelder de såkalte "hverdagshendelsene", altså ulykker og hendelser i det daglige, håndteres disse blant annet med innsats fra nød- og redningstjenesten. Krav til kommuner om sikkerhetsrutiner og beredskap for å håndtere "hverdagshendelsene" finner vi i annet regelverk (se vedlegg 2).

Selv om søkelyset er rettet mot uønskede hendelser som utfordrer kommunen, er et godt forebyggende arbeid og god grunnberedskap forutsetninger for et godt samfunnssikkerhetsarbeid.

De tre nivåene er illustrert i figur 2. I praksis vil det være glidende overganger mellom nivåene. "Hverdagshendelsene" kan være de som eskalerer til et nytt nivå.

FIGUR 2. Beredskap i tre nivåer.

² På regionalt nivå har fylkesmannen en tilsvarende samordningsrolle. På sentralt nivå er samordningsrollen lagt til Justis- og beredskapsdepartementet (JD). Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) understøtter JDs samordningsrolle.

Et område som illustrerer dette er klimaendringer: Hendelser som i utgangspunktet er små, kan etter hvert opptre hyppigere og i økt omfang. Et annet aspekt knyttet til disse nivåene, er at det vil også kunne skje "hverdagshendelser" parallelt med sikkerhetspolitisk krise, eller ved en væpnet konflikt.

2.1

SAMFUNNSSIKKERHETS- PRINSIPPENE

Samfunnssikkerhetsarbeidet i Norge er basert på prinsippene om likhet, nærhet, ansvar og samvirke³. Prinsippene skal tydeliggjøre at samfunnssikkerhetsaktørene har et ansvar for å utvikle robuste samfunnsfunksjoner, ha beredskap og samarbeide med andre for å håndtere og normalisere situasjonen. Også kommunal beredskapsplikt bygger på disse prinsippene.

ANSVARSPRINSIPPET

Den virksomheten som til daglig har ansvaret for et fagområde, har også ansvaret for samfunnssikkerheten på dette området. Ansvarsprinsippet innebærer en plikt til å opprettholde viktige funksjoner og oppgaver innenfor egen virksomhet dersom det inntreffer en uønsket hendelse.

De store utfordringene innen samfunnssikkerhet går på tvers av sektorer, fagområder, forvaltningsnivåer og aktører. Dette krever gode areaer for samarbeid og samordning.

LIKHETSPRINSIPPET

Ved håndteringen av en uønsket hendelse skal kommunens organisering være mest mulig lik den ordinære organisasjonen. Erfaring og kunnskap om organisasjonen som opparbeides gjennom det daglige arbeidet, er et godt utgangspunkt for effektiv krisehåndtering.

NÆRHETSPRINSIPPET

En uønsket hendelse skal håndteres på lavest mulig nivå, for eksempel på skadestedet, i kommunen eller i virksomheten som er rammet.

SAMVIRKEPRINSIPPET

Alle samfunnssikkerhetsaktører har et selvstendig ansvar for å sikre best mulig samarbeid med relevante aktører og virksomheter, både når det gjelder forebygging, beredskap og krisehåndtering

2.2 HELHETLIG OG SYSTEMATISK SAMFUNNS- SIKKERHETSARBEID

Forskrift om kommunal beredskapsplikt har som mål at kommunens samfunnssikkerhetsarbeid skal være *helhetlig og systematisk*.

HELHETLIG SAMFUNNSSIKKERHETSARBEID

Helhetlig samfunnssikkerhet innebærer tverrfaglig håndtering av uønskede hendelser gjennom *oversikt og kunnskap, forebygging, beredskap, krisehåndtering og normalisering* (jf. samfunnssikkerhetskjeden⁴). Figuren på neste side viser en inndeling i disse fasene, og hvilke paragrafer i forskriften som kan knyttes til de enkelte fasene.

"Forskrift om kommunal beredskapsplikt har som mål at kommunens samfunnssikkerhetsarbeid skal være helhetlig og systematisk."

³ Meld. St. 10 (2016–2017) Risiko i et trygt samfunn - Samfunnssikkerhet.

⁴ Se nærmere omtale av samfunnssikkerhetskjeden i Meld. St. 10 (2016–2017).

RAMMER FOR SAMFUNNSSIKKERHET OG KOMMUNAL BEREDSKAPSPLIKT

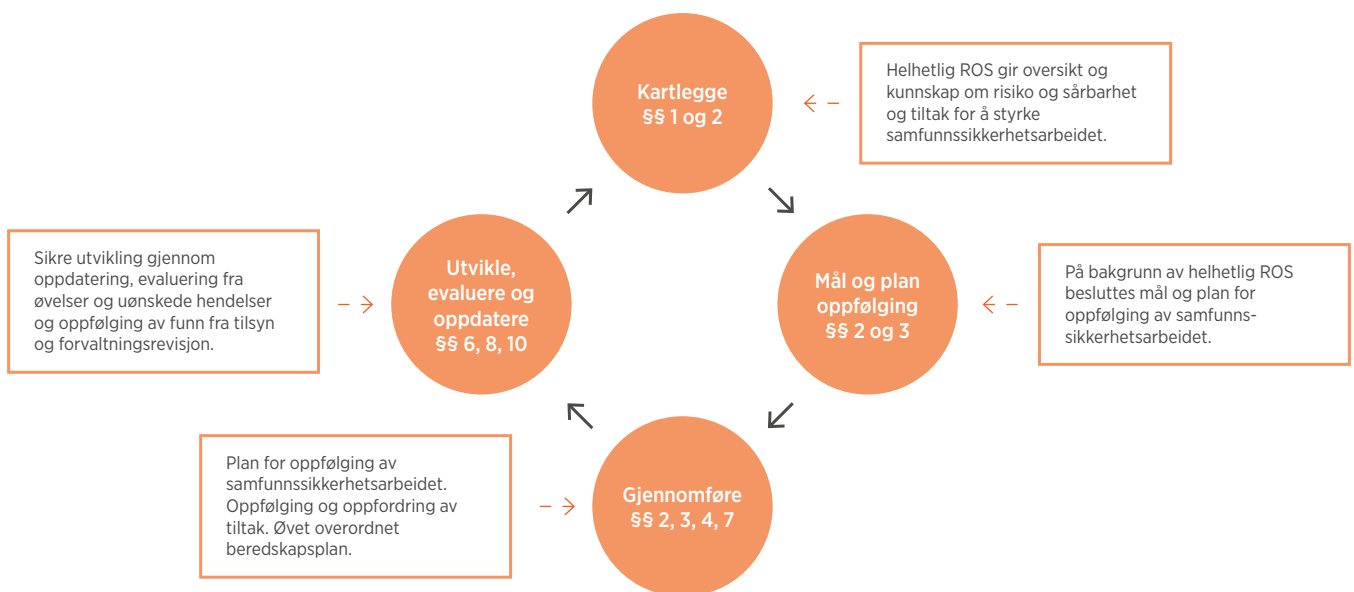
FIGUR 3. Helhetlig samfunnssikkerhetsarbeid

SYSTEMATISK SAMFUNNSSIKKERHETSARBEID

Kommunal beredskapsplikt stiller krav til at kommunen arbeider systematisk med samfunnssikkerhet. Kravet til systematisk arbeid gjelder uavhengig av om kommunen utsettes for uønskede hendelser. Systematisk arbeid og gode interne kvalitetssikringsrutiner sikrer at kommunens

samfunnssikkerhetsarbeid er oppdatert og utvikles i tråd med kommunens utfordringer.

Det systematiske arbeidet kan illustreres med modellen nedenfor (se figur 4), med henvisning til de aktuelle paragrafene i forskriften.

FIGUR 4. Systematisk samfunnssikkerhetsarbeid

2.3

ANDRE SAMFUNNS- SIKKERHETSKRAV I KOMMUNEN

Det er flere regelverk som stiller krav til kommunene som lokal fagmyndighet og virksomhet, og til andre aktører med roller og ansvar i samfunnssikkerhetsarbeidet. Kommunen skal skape arenaer for samarbeid slik at samfunnssikkerhetsarbeidet skjer i et helhetlig perspektiv.

KOMMUNEN SOM LOKAL FAGMYNDIGHET OG VIRKSOMHET

Som lokal fagmyndighet har kommunen blant annet ansvar for samfunnssikkerhet innen

- helse og omsorg (helseberedskapsloven, smittevernloven, strålevernloven, folkehelseloven, helse- og omsorgstjenesteloven)
- sosiale tjenester (sosialtjenesteloven og helseberedskapsloven)
- brann- og redningstjeneste (brann- og eksplosjonsvernloven)
- akutt forurensning (forurensningsloven)
- planlegging- og arealforvaltning (plan- og bygningsloven)
- havneforvaltning (havneloven)
- sivilforsvar (sivilbeskyttelsesloven)
- oppfølging av tiltak i sivil beredskapssystem⁵
- bistand til næringslivet i næringsberedskapen (næringsberedskapsloven)

Vedlegg 2 gir en oversikt over regelverk som stiller krav til kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid. I vedlegg 3 er det en oversikt over utvalgte veiledere i den sammenheng.

Det stilles også krav til samfunnssikkerhet i tjenester/funksjoner der kommunen kan være eier. Dette er eksempelvis virksomheter som

- skoler og barnehager (folkehelseloven, forskrift om miljørettet helsevern i skole og barnehager mv. og rundskriv om beredskap mot alvorlige tilsiktede hendelser i skoler og barnehager)
- vannverk (helseberedskapsloven, folkehelseloven og drikkevannsforskriften)

I tillegg stiller mange kommuner sikkerhets- og beredskapskrav til arrangører av ulike arrangementer innen f.eks. kultur og idrett.

KOMMUNEN SOM PÅDRIVER OVERFOR ANDRE SAMFUNNSSIKKERHETSAKTØRER

I tillegg til kommunen selv, finnes det flere andre aktører som er av vesentlig betydning for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet. Kommunen skal legge til rette for samarbeid og har en pådriverrolle overfor disse aktørene.

Eksempler på slike samfunnssikkerhetsaktører er:

- Energi- og nettselskaper
- Leverandører av tjenester innen telekommunikasjon, dagligvarer, drivstoff og transporttjenester
- Akuttmedisinsk tjeneste og sykehus
- Politi
- Statens vegvesen
- Avinor
- Kystverket
- Forsvaret
- Sivilforsvaret
- Frivillige organisasjoner
- Storulykkevirksomheter og industrivernpliktige bedrifter
- Dameiere

⁵ Ved en sikkerhetspolitiske kriser eller væpnet konflikt, kan sivil beredskapssystem (SBS) bli tatt i bruk. Kommunen kan få oppgaver/tiltak som må integreres og samordnes i overordnet beredskapsplan både fra Fylkesmannen og sentrale myndigheter.

For disse aktørene er det gitt krav til beredskap i eget fagregelverk, eller på bakgrunn av eget forvaltningsansvar (jf. ansvars- og likhetsprinsippet ref. kapittel 2.1). Nedenfor er noen eksempler:

- Politiet har ansvaret for å avverge tap og skade ved ulykkessituasjoner, og koordinere innsatsen til aktørene fra nød- og redningstjenesten. Politiet kan også få bistand fra Sivilforsvaret og Forsvaret.
- Akuttmedisinske tjenester og sykehus har ansvar for å ivareta akuttfunksjoner ved masseskader.
- UDI har beredskapsansvar for masseankomst av flykninger.
- Dameier har varslingsplikt ved fare for dambrudd.
- Energi- og nettselskaper har ansvar for å opprettholde produksjon og distribuere energi.

Virksomheter som ligger i en kommune (både kommunen selv og andre) kan også ha et ansvar knyttet til kommunens arbeid med samfunnsikkerhet, gjennom f.eks. HMS-regelverket, regelverket for miljørettet helsevern og smittevernloven.

Eksempel er:

- Storulykkevirksomheter og andre som transporterer, lagrer eller produserer eksplosiver og farlige stoffer har ansvar for å holde risiko for egne ansatte og befolkningen i området på et akseptabelt nivå, og for å ha en beredskap mot uønskede hendelser.
- Arrangører har beredskapsansvar for deltakere på sine arrangementer.
- Videregående skoler, høyskoler og universitet mv. har ansvar for sikkerhet og beredskap for egne ansatte og elever/studenter.
- Transportbedrifter (for eksempel rederier, flyselskap, jernbane og busselskap) har ansvar for passasjerer og eventuelt andre rammede, og kan også få ansvaret for pårørende til reisende og egne ansatte.

Ved en uønsket hendelse har disse virksomhetene et selvstendig ansvar på bakgrunn av eget fag- og forvaltningsansvar, eller som rammet virksomhet. I en akutfase vil det likevel kunne skje at kommunen må bidra med omsorg og beskyttelse, ref. sosialtjenesteloven.

KOMMUNALT BEREDSKAPSRÅD

For å samle alle samfunnssikkerhetsaktørene i kommunen anbefaler Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap at det etableres kommunale beredskapsråd. Mange kommuner har allerede et beredskapsråd.

Det kommunale beredskapsrådet vil være en viktig arena for kommunen å ivareta samordningsrollen. Beredskapsrådet består ofte av lokale aktører fra politisk og administrativ ledelse i kommunen, representanter fra private og offentlige samfunnsikkerhetsaktører som eiere av kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner, næringsliv, frivillige organisasjoner, politi, Sivilforsvaret og Forsvaret. Det er naturlig å involvere beredskapsrådet i arbeidet med helhetlig ROS, overordnet beredskapsplan og øvelser.

03

Om paragrafene

OM PARAGRAFENE

I dette kapitlet går vi gjennom paragrafene i forskrift om kommunal beredskapsplikt. Hver paragraf blir beskrevet med utgangspunkt i hensikten med paragrafen og sentrale begreper i den. Det blir også henvist til andre paragrafer i forskriften og annet regelverk som er av betydning. Der det er hensiktsmessig, utdyper vi også enkelte tema.

Kravene i forskrift om kommunal beredskapsplikt og forskrift om beredskapsplikt for Longyearbyen lokalstyre er i all hovedsak like. Nummerering på paragrafene i forskriften for Longyearbyen lokalstyre er imidlertid forskjøvet frem til § 6 (se vedlegg 1 for en oversikt). Denne veilederen følger nummereringen til forskrift om kommunal beredskapsplikt.

§ 1 FORMÅL

Forskriften skal sikre at kommunen ivaretar befolkningens sikkerhet og trygghet. Kommunen skal jobbe systematisk og helhetlig med samfunns-sikkerhetsarbeidet på tvers av sektorer i kommunen med sikte på å redusere risiko for tap av liv eller skade på helse, miljø og materielle verdier.

Plikten omfatter kommunen som myndighet innenfor sitt geografiske område, som virksomhet og som pådriver overfor andre aktører.

Formålsparagrafen tydeliggjør rammene for kommunal beredskapsplikt (se kapittel 2).

Paragrafen understreker hvem og hva som omfattes, og hvordan kommunen skal etterleve kommunal beredskapsplikt.

Paragrafen peker på kommunens ulike roller som virksomhet, som lokal plan- og fagmyndighet og som eier av kritiske samfunnsfunksjoner. Kommunen er også lokal myndighet med et samordningsmandat og med en viktig rolle som pådriver overfor andre samfunnssikkerhetsaktører innen kommunens geografiske område.

Befolkningen

Befolkningen er de som bor og oppholder seg i kommunen.

Systematisk og helhetlig

Se kapittel 2.2 og nærmere omtale i § 3.

§ 2 HELHETLIG RISIKO- OG SÅRBARHETSANALYSE

Kommunen skal gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, herunder kartlegge, systematisere og vurdere sannsynligheten for uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen og hvordan disse kan påvirke kommunen.

Den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen skal forankres i kommunestyret.

Analysen skal som et minimum omfatte:

- a. eksisterende og fremtidige risiko- og sårbarhetsfaktorer i kommunen
- b. risiko og sårbarhet utenfor kommunens geografiske område som kan ha betydning for kommunen
- c. hvordan ulike risiko- og sårbarhetsfaktorer kan påvirke hverandre
- d. særlige utfordringer knyttet til kritiske samfunnsfunksjoner og tap av kritisk infrastruktur
- e. kommunens evne til å opprettholde sin virksomhet når den utsettes for en uønsket hendelse og evnen til å gjenoppta sin virksomhet etter at hendelsen har inntruffet
- f. behovet for befolkningsvarsling og evakuering

Kommunen skal påse at relevante offentlige og private aktører inviteres med i arbeidet med utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalysen.

Der det avdekkes behov for videre detaljanalyser skal kommunen foreta ytterligere analyser eller oppfordre andre relevante aktører til å gjennomføre disse. Kommunen skal stimulere relevante aktører til å iverksette forebyggende og skadebegrensende tiltak.

Bestemmelsen utdyper sivilbeskyttelsesloven § 14, første ledd. Denne sier at *”Kommunen plikter å kartlegge hvilke uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen, vurdere sannsynligheten for at disse hendelsene inntreffer og hvordan de i så fall kan påvirke kommunen. Resultatet av dette arbeidet skal vurderes og sammenstilles i en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse”*.

Et av de grunnleggende virkemidlene i kommunal beredskapsplikt er en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (helhetlig ROS). Helhetlig ROS skal være plangrunnlaget for kommunens samfunnssikkerhetsarbeid. Paragrafen stiller minimumskrav til innholdet i helhetlig ROS. Den stiller også krav til at kommunen involverer relevante aktører i arbeidet.

I tillegg til kravene i denne paragrafen stilles det krav til oppfølging av helhetlig ROS (§§ 3, 4 og 7), oppdatering og utvikling av kommunenes helhetlige ROS (§ 6), og at funn fra evalueringer etter øvelser og uønskede hendelser skal følges opp med nødvendige endringer i helhetlig ROS (§ 8).

Uønskede hendelser

Utgangspunktet for helhetlig ROS er de mulige fremtidige uønskede hendelsene som utfordrer kommuner, befolkning og kritiske samfunnsfunksjoner. Følgende kriterier bør legges til grunn for identifisering av uønskede hendelser:

- Hendelser med store konsekvenser.
- Hendelser som berører flere sektorer/ansvarsområder og som krever samordning.
- Hendelser som går utover kommunens kapasitet til håndtering ved hjelp av ordinære rutiner og redningstjeneste.
- Hendelser som skaper frykt/bekymring i befolkningen.

Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse

Helhetlig ROS skal bidra til at utfordringer, konsekvenser og gjensidige avhengigheter sees i sammenheng. DSBs veileder *”Veiledning til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen”* beskriver helhetlig ROS trinn for trinn.

En helhetlig ROS er en prosess i tre hovedtrinn: planlegging (beskrivelse av kommunen), gjennomføring (risiko- og sårbarhetsvurdering) og oppfølging (se nærmere i §§ 2, 3, 4, 6, 7 og 8).

Selve risiko- og sårbarhetsvurderingen inneholder følgende:

1. Hvilke uønskede hendelser som kan komme til å skje i fremtiden.
2. Sannsynlighet for at en uønsket hendelse vil inntreffe.
3. Sårbarhet ved systemer som påvirker sannsynligheten for og konsekvensene av den uønskede hendelsen.
4. Usikkerheten knyttet til vurderingene av hendelsen.
5. Hvilke konsekvenser hendelsen eventuelt vil få.
6. Forslag til nye tiltak og forbedringer av eksisterende tiltak.

Forankring i kommunestyret

Helhetlig ROS er et viktig virkemiddel for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet. Derfor er det stilt krav om at helhetlig ROS skal forankres i kommunestyret. Kommunestyret bør involveres både i oppstarten av arbeidet og når analysen foreligger. Kommunens politiske og administrative ledelse bør formidle tydelig hva som kan aksepteres av risiko og sårbarhet og hvilke mål og strategier de har for å styrke samfunnssikkerheten i kommunen (§ 3).

Minimumskrav til helhetlig ROS:

Eksisterende og fremtidige risiko- og sårbarhetsfaktorer (§ 2 a)

Helhetlig ROS skal omfatte både eksisterende og fremtidige risiko- og sårbarhetsfaktorer. Slike faktorer kan være knyttet til:

- Fysiske og naturgitte forhold.
- Samfunnsmessige forhold (for eksempel internasjonale, sosiale, demografiske og økonomiske forhold, samferdsel, næringsvirksomheter, kritiske samfunnsfunksjoner og infrastruktur).

I vurdering av fremtidige risiko- og sårbarhetsfaktorer er det viktig å se på endringer i slike faktorer, som for eksempel planer for fremtidig utvikling og konsekvenser av klimaendringer.

OM PARAGRAFENE

Risiko og sårbarhet utenfor kommunens geografiske område som kan ha betydning for kommunen (§ 2 b)

Helhetlig ROS skal omfatte vurdering av faktorer utenfor kommunens geografiske grenser, som kan ha betydning for samfunnssikkerheten. Dette kan for eksempel være risiko ved håndtering av farlige stoffer nær kommunens grenser, naturfarer som vil kunne ramme større geografiske områder og uønskede hendelser i andre kommuner eller land som berører kommunens innbyggere.

Særlig vil uønskede hendelser som berører kritiske samfunnsfunksjoner kunne få konsekvenser i en kommune, selv om hendelsen skjer utenfor kommunens grenser. Eksempler på dette er bortfall av energi, mangel på drikkevann og stengte veier.

Hvordan ulike risiko- og sårbarhetsfaktorer kan påvirke hverandre (§ 2 c)

Helhetlig ROS skal omfatte en vurdering av hvordan ulike risiko- og sårbarhetsfaktorer påvirker hverandre. Det bør legges vekt på:

1. Hvordan uønskede hendelser påvirker kritiske samfunnsfunksjoner (for eksempel hvordan flom kan påvirke fremkommelighet på veinettet).
2. Forholdet mellom uønskede hendelser og eventuelle følgehendelser (for eksempel sterk vind som fører til strømbrudd).
3. Hvordan svikt i en eller flere kritiske samfunnsfunksjoner påvirker andre kritiske samfunnsfunksjoner (for eksempel strømbrudd som gir konsekvenser for vann- og avløpstjenester).

Særlige utfordringer knyttet til kritiske samfunnsfunksjoner og tap av kritisk infrastruktur (§ 2 d)

Helhetlig ROS skal omfatte særlige utfordringer knyttet til kritiske samfunnsfunksjoner og tap av kritisk infrastruktur. *Kritiske samfunnsfunksjoner* er de funksjonene som samfunnet må opprettholde for å ivareta befolkningens grunnleggende behov. Med kritisk infrastruktur menes de tekniske installasjonene som sikrer leveranser til kritiske samfunnsfunksjoner.

Eksempler på kritiske samfunnsfunksjoner:

- Forsyninger av mat og medisiner
- Ivaretagelse av behov for husly og varme
- Forsyning av energi
- Forsyning av drivstoff
- Tilgang på elektronisk kommunikasjon
- Forsyninger av vann og avløpshåndtering
- Fremkommelighet for personer og gods
- Oppfølging av sårbare grupper
- Nødvendige helse- og omsorgstjenester
- Nød- og redningstjeneste
- Kommunens kriseledelse og krisehåndtering

DSB har utarbeidet en oversikt over hvilke funksjoner som er kritiske for samfunnssikkerheten, se "*Samfunnets kritiske funksjoner*". I DSBs "*Veileder til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen*" er oversikten tilpasset kommunen. I arbeidet med helhetlig ROS må kommunen vurdere om disse kritiske funksjonene er dekkende og relevante.

Kommunens evne til å opprettholde sin virksomhet og evnen til å gjenoppta sin virksomhet etter at hendelsen har inntruffet (§ 2 e)

Helhetlig ROS skal omfatte vurderinger av kommunens evne til å opprettholde og gjenopprette sin virksomhet. I denne vurderingen bør det tas stilling til følgende:

- Hvilke kritiske samfunnsfunksjonene som kan bli berørt av de uønskede hendelsene, og om kommunen klarer å opprettholde sin virksomhet under hendelsene.
- Hvilke konsekvenser et eventuelt bortfall vil få for andre samfunnsfunksjoner
- Om de kritiske samfunnsfunksjonene vil kunne gjenoppta sin virksomhet etter at hendelsene har inntruffet.

Her presiseres det at helhetlig ROS må inneholde en sårbarhetsvurdering. Når kommunen vurderer sårbarheter må § 2 c) og d) sees i sammenheng. Vurderingene har også betydning for om det er nødvendig med særskilte ressurser, tiltak og prosedyrer i overordnet beredskapsplan (§ 4).

Behovet for befolkningsvarsling og evakuering (§ 2 f)

Her presiseres det at helhetlig ROS skal inneholde en vurdering av behovet for befolkningsvarsling og evakuering.

Befolkningsvarsling innebærer å bruke etablerte infrastrukturer for raskt å varsle de som antas å bli berørt, for å redusere konsekvensene av hendelsen.

Behovet for befolkningsvarsling vurderes ut ifra:

- Hvilke konsekvenser de uønskede hendelsene vurderes å ha.
- I hvilken grad disse konsekvensene kan reduseres ved bruk av varsling, eller annen form for kommunikasjon.

Dersom kommunen mener det vil være behov for befolkningsvarsling, følges dette opp gjennom å ta utgangspunkt i eksisterende nasjonale ordninger, eller å vurdere om andre aktører er pålagt å varsle befolkningen. Slike aktører kan være virksomheter som utgjør en særskilt risiko, eksempelvis dameiere og storulykkevirksomheter (se sivilbeskyttelsesloven § 16). En eventuell plan for befolkningsvarsling vil inngå i overordnet beredskapsplan (§ 4 d).

Hensikten med *evakuering* er å få berørte personer i sikkerhet og sørge for at deres grunnleggende behov blir ivaretatt.

Når helhetlig ROS omfatter "*behovet for evakuering*", betyr dette i praksis å vurdere behovet for og omfang av en eventuell evakuering. Resultatene av vurderingen følges opp i plan for oppfølging og i plan for evakuering i overordnet beredskapsplan (se §§ 3 og 4 d).

Det er *politiets* ansvar å evakuere, dvs. beslutte evakuering og sørge for at berørte personer kommer i sikkerhet (se politiloven § 27), mens det er *kommunens* oppgave å sørge for at de grunnleggende behovene til de evakuerte blir ivaretatt (se sosialtjenesteloven § 16).

Dersom kommunen vurderer det sikkerhetspolitiske bildet, vil en slik vurdering sees i forhold til kommunens sivilforsvarsoppgaver, herunder krav om evakuering i krig og når krig truer (se sivilbeskyttelsesloven §§ 17-19).

Kommunens oppgaver ved bistand til evakuering etter strålevernloven § 16 bør også vurderes i denne sammenheng.

Invitere og stimulere relevante offentlige og private aktører

Kommunen skal legge til rette for en bred prosess i arbeidet med helhetlig ROS. I tillegg til å involvere kommunens politiske ledelse, administrasjon og egne fagområder, skal kommunen invitere eksterne aktører inn i arbeidet (se kapittel 2.3 og les mer i *veileder helhetlig ROS*).

Kommunen har også en samordnings- og pådriverrolle når det gjelder å få aktørene til å følge opp funn fra helhetlig ROS.

Forebyggende og skadebegrensende tiltak

I helhetlig ROS identifiseres tiltak som kan bidra til å styrke samfunnssikkerheten i kommunen. Dette kan være tiltak for å

- forebygge uønskede hendelser
- styrke beredskap og krisehåndteringsevnen
- øke kunnskapen om risiko og sårbarhet i kommunen som f.eks. behov for mer detaljerte analyser i arealplanleggingen eller i kommunes øvrige fagområder
- sikre oppdatering og oppfølging av samfunns-sikkerhetsarbeidet i tråd med kommunes utvikling

Disse tiltakene samles i plan for oppfølging av samfunnssikkerhetsarbeidet (§ 3 a). Planen behandles i kommunens ledelse.

Metoden for å gjennomføre helhetlig ROS utvikles jevnlig. Det gjelder også begrepsbruken. Nå omtales eksempelvis *forebyggende og skadebegrensende tiltak* ofte som sannsynlighets- og konsekvensreducerende tiltak.

§ 3 HELHETLIG OG SYSTEMATISK SAMFUNNSSIKKERHETS- OG BEREDSKAPSARBEID

På bakgrunn av den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen skal kommunen:

- a. utarbeide langsiktige mål, strategier, prioriteringer og plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet
- b. vurdere forhold som bør integreres i planer og prosesser etter lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

Bestemmelsen er et systemkrav. Den gir kommunen en plikt til å legge helhetlig ROS til grunn for arbeidet med samfunnssikkerhet. Det er ikke et krav om et eget system, men et mål om at arbeidet skal være *helhetlig og systematisk* (§ 1). Se nærmere omtale av dette i kapittel 2.2.

Bestemmelsen utdyper sivilbeskyttelsesloven § 14 annet ledd, som sier at *"Risiko- og sårbarhetsanalysen skal legges til grunn for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, herunder ved utarbeiding av planer etter lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)"*.

Sivilbeskyttelsesloven (§ 14) og forskriften om kommunal beredskapsplikt (§§ 3, 4 og 6) legger til rette for at kommunens arbeid med samfunnssikkerhet blir integrert i det helhetlige plan- og styringssystemet som plan- og bygningsloven (pbl) regulerer.

I tråd med sivilbeskyttelsesloven § 14 er langsiktige mål, strategier, prioriteringer og plan for oppfølging å regne som en del av helhetlig ROS, og skal følge de kravene som er gitt om oppdatering, revisjon og nødvendige endringer (§§ 6 og 8). Les mer om oppfølging av helhetlig ROS i [veileder til helhetlig ROS i kommunen, kapittel 4](#).

§ 3 a) stiller krav som gjør det enklere å integrere samfunnssikkerhetsarbeidet i planer og prosesser etter pbl. Samtidig er det ikke et krav at arbeidet med kommunal beredskapsplikt skal inngå i planer etter pbl.

Langsiktige mål, strategier og prioriteringer

Langsiktige mål utarbeides på bakgrunn av helhetlig ROS og bør gjenspeile hvordan kommunen vil arbeide for å styrke samfunnssikkerheten. De langsiktige målene bør være forankret og godt kjent i kommunen. Målene gir kommunen noe å strekke seg etter, og noe å vurdere resultatene opp mot. Måloppnåelse og status på tiltak kan vurderes i sammenheng med at helhetlig ROS blir oppdatert (§ 6).

Strategier sier noe om veivalg, og hvordan kommunen vil arbeide for å nå de langsiktige målene. De strategiske valgene på samfunnssikkerhetsområdet kan gi føringer for kommunen for eksempel innen næringsutvikling, arealbruk og tilpasning til klimaendringene. Kommunen følger opp de strategiske valgene gjennom å *prioritere* tiltak i plan for oppfølging av samfunnssikkerhetsarbeidet.

Plan for oppfølging av samfunnssikkerhetsarbeidet

I plan for oppfølging beskrives kommunens plan for å styrke samfunnssikkerheten på bakgrunn av helhetlig ROS. Planen bør inneholde langsiktige mål, strategier og prioriterte tiltak. Slike tiltak vil være:

- Tiltak som styrker samfunnssikkerhet både når det gjelder forebygging, beredskap og krisehåndtering. Tiltakene bør støtte opp under kommunens samordningsrolle, rolle som lokal fagmyndighet og rolle som pådriver.
- Tiltak som sikrer systematikk i arbeidet, både når det gjelder revisjoner, oppdateringer og oppfølging av funn fra tilsyn og evalueringer etter øvelser og hendelser.

I kapittel 4 i [veileder til helhetlig ROS i kommunen](#) er det et eksempel på innhold i en plan for oppfølging.

Forskriften stiller ikke krav til oppfølging av funn etter helhetlig ROS utover at det skal lages en plan for oppfølging, og at det skal foreligge en overordnet beredskapsplan⁶. Kommunen kan imidlertid ha ansvar for følge opp funn fra helhetlig ROS gjennom lovpålagte krav innen andre fagområder (eksempelvis brann, helse og sosial og

⁶ Prop. 91 L 2009–2010 pkt. 11.4.3) "lovforslaget stiller i seg selv ikke krav om oppfølgende tiltak (utover kravet til utarbeidelse av overordnet beredskapsplan) dersom det gjennom ROS-analysen avdekkes feil og mangler i kommunen. Slike tiltak for å redusere sårbarheten og bedre samfunnssikkerheten, forutsettes regulert gjennom respektiv sektorlovgivning".

samfunnsplanlegging). Kommunen kan også ut fra egne mål om å styrke samfunnssikkerheten, følge opp funn fra helhetlig ROS med konkrete tiltak.

DSB anbefaler at plan for oppfølging blir et sentralt dokument i kommunens arbeid, og "navet" i det systematiske samfunnssikkerhetsarbeidet (se kapittel 2.2).

Integrering i planer og prosesser etter plan- og bygningsloven (pbl)

Kommunen velger selv hva som skal være innholdet i planer etter pbl. Forskriften § 3 b) gir kommunen en plikt til å vurdere om funn fra helhetlig ROS, mål, plan for oppfølging og overordnet beredskapsplan bør integreres og følges opp i planer og prosesser etter pbl.

DSB anbefaler at samfunnssikkerhetsarbeidet blir integrert i planer etter pbl. Med en slik tilnærming synliggjøres samfunnssikkerhetsarbeidet i sammenheng med kommunens øvrige ansvarsområder. Det tilrettelegges også for å fremme samfunnssikkerhet i planer etter pbl (se pbl § 3-1 h) i tråd med kommunesamfunnets utvikling.

Funn fra helhetlig ROS bør også legges til grunn i arealplanleggingen, for eksempel gjennom tiltak som mer detaljerte vurderinger i ROS-analyser for planer for utbygging (se pbl § 4-3). Les mer om dette i kapittel 4 [veileder til helhetlig ROS](#).

For Longyearbyen lokalstyre er integrering i planer og prosesser begrenset til å gjelde en vurdering av om forhold bør integreres i arealplanlegging (se svalbardmiljøloven, kapittel VI).

I DSBs veileder "[Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging](#)" er det gitt nærmere beskrivelse av hvordan samfunnssikkerhet ivaretas i planer etter pbl. Dette skal bidra til

- Den enkeltes trygghet for liv, helse og eiendom.
- Å ivareta samfunnets evne til å fungere teknisk, økonomisk og institusjonelt, og hindre en utvikling som truer viktige forutsetninger for dette.

§ 4 BEREDSKAPSPLAN

Kommunen skal være forberedt på å håndtere uønskede hendelser, og skal med utgangspunkt i den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen utarbeide en overordnet beredskapsplan. Kommunens overordnede beredskapsplan skal samordne og integrere øvrige beredskapsplaner i kommunen. Den skal også være samordnet med andre relevante offentlige og private krise- og beredskapsplaner.

Beredskapsplanen skal som et minimum inneholde:

- a. en plan for kommunens kriseledelse som gir opplysninger om hvem som utgjør kommunens kriseledelse og deres ansvar, roller og fullmakter, herunder hvem som har fullmakt til å bestemme at kriseledelsen skal samles*
- b. en varslingsliste over aktører som har en rolle i kommunens krisehåndtering. Kommunen skal informere alle som står på varslingslisten om deres rolle i krisehåndteringen*
- c. en ressursoversikt som skal inneholde opplysninger om hvilke ressurser kommunen selv har til rådighet og hvilke ressurser som er tilgjengelige hos andre aktører ved uønskede hendelser. Kommunen bør på forhånd inngå avtaler med relevante aktører om bistand under kriser*
- d. evakueringsplaner og plan for befolkningsvarsling basert på den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen*
- e. plan for krisekommunikasjon med befolkningen, media og egne ansatte*

Beredskapsplanen kan utarbeides som en handlingsdel til kommunedelplanen i henhold til plan- og bygningsloven.

Paragrafen stiller krav til at kommunen skal ha en overordnet beredskapsplan og en forberedt kriseorganisasjon som er tilpasset kommunens samfunnssikkerhetsutfordringer.

Bestemmelsen utdyper sivilbeskyttelsesloven § 15 første og annet ledd: *"Med utgangspunkt i risiko- og sårbarhetsanalysen etter § 14 skal kommunen utarbeide en beredskapsplan. Beredskapsplanen skal inneholde en oversikt over hvilke tiltak kommunen har forberedt for å håndtere uønskede hendelser. Som et minimum skal beredskapsplanen inneholde en plan for kommunens kriseledelse, varslingslister, ressursoversikt, evakueringsplan og plan for informasjon til befolkningen og media".*

Overordnet beredskapsplan skal til enhver tid være oppdatert og tilpasset kommunens utfordringer (§ 6). Planen skal øves (§ 7), og funn fra evalueringer etter øvelser og uønskede hendelser skal følges opp med nødvendige endringer i overordnet beredskapsplan og andre beredskapsplaner (§ 8).

Overordnet beredskapsplan

Overordnet beredskapsplan er et av de viktigste virkemidlene i kommunens oppfølging av kommunal beredskapsplikt. Planen skal hjelpe kommunen å lede kommunens krisehåndtering dersom det inntreffer uønskede hendelser.

I forskriften brukes begrepet *overordnet* beredskapsplan. Dette for å skille den fra kommunens mange fagområder og krav til kommunen om beredskapsplaner (se kapittel 2.3). Oversikt over utvalgte krav er i vedlegg 2.

Planen bør ha en generisk tilnærming (all hazard approach)⁷, slik at den gjenspeiler kommunens samordningsrolle og er egnet til å håndtere ulike typer uønskede hendelser. I tillegg skal overordnet beredskapsplan samordne og integrere kommunens og andre aktørers beredskapsplaner.

Overordnet beredskapsplan skal som et minimum inneholde plan for kommunens kriseledelse (§ 4 a), varslingsliste (§ 4 b), ressursoversikt (§ 4 c), evakueringsplan (§ 4 d), plan for befolkningsvarsling basert på helhetlig ROS (§ 4 d) og plan for krisekommunikasjon (§ 4 e).

I tillegg kan overordnet beredskapsplan inneholde særskilte prosedyrer/beredskapstiltak som er laget på bakgrunn av funn i helhetlig ROS. Eksempler på slike prosedyrer/tiltak kan være:

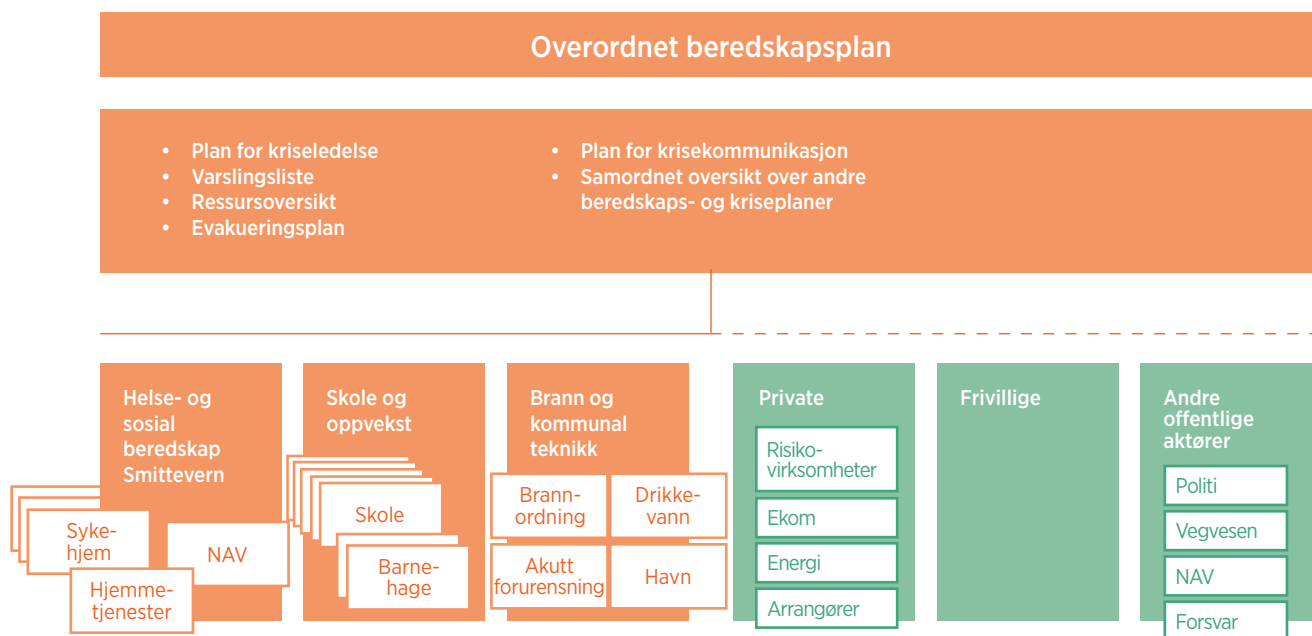
- Kriseledelsens egenberedskap ved uønskede hendelser (eksempelvis brudd i ekomtjenester).
- Samarbeid med andre aktører ved håndtering av en uønsket hendelse, herunder samarbeid med næringslivet om næringsberedskapen.
- Prosedyrer/beredskapstiltak som knyttes til andre beredskapsplaner. Et eksempel kan være funn knyttet til forsyninger av nødvann. Kommunen som vannverkseier kan finne det mest hensiktsmessig å utvikle tiltak i beredskapsplan for drikkevann for å ivareta dette.
- Oppfølging av sårbare grupper.
- Særskilte beredskapstiltak for effektiv håndtering av enkelte typer hendelser som kommunen er utsatt for, (eksempelvis håndtering av flom og strømbrudd).

Samordne og integrere øvrige beredskapsplaner

DSB anbefaler at kommunen utarbeider overordnet beredskapsplan i samarbeid med øvrige samfunns-sikkerhetsaktører. På denne måten etableres gjensidige oversikter over planer, ansvar, roller og ressurser. En god arena for et slikt samarbeid vil være det kommunale beredskapsrådet (se kapittel 2).

Figur 5 illustrerer overordnet beredskapsplan og forholdet til et utvalg av andre beredskapsplaner i kommunen. Den overordnede beredskapsplanen er ikke ment å skulle samle og gjengi alle de enkelte planene, men heller gi en struktur som viser sammenheng mellom overordnet beredskapsplan og beredskapsplaner innen ulike fagområder.

⁷ Generisk tilnærming/all hazard approach innebærer at overordnet beredskapsplan er utformet generelt, og er dermed overførbart fra situasjon til situasjon (ulike hendelsetyper).

FIGUR 5. Overordnet beredskapsplan og andre beredskapsplaner

I tillegg til kommunens ulike beredskapsplaner, vil det også være beredskapsplaner hos andre relevante aktører som skal samordnes med overordnet beredskapsplan. Dette kan eksempelvis være beredskapsplaner hos:

- Politi, Vegvesen, Kystverket, Forvaret, Sivilforsvar, videregående skoler og høyskoler, sykehus etc.
- Kritiske samfunnsfunksjoners beredskapsplaner for forsyninger av mat, medisiner, drivstoff, transporttjenester, energi, ekomtjenester etc.
- Risikovirksomheter som storulykkevirksomheter og andre som oppbevarer og håndterer farlige stoffer, dameiere, arrangører av store arrangementer og reiselivsbransjen.
- Private leverandører/tjenester innen opplæring, sosial, helse og omsorg.
- Frivillige organisasjoner og andre.

Flere av planene som samordnes under overordnet beredskapsplan kan kreve sikkerhetsgradert behandling etter sikkerhetsloven.

Minimumskrav til overordnet beredskapsplan:

Plan for kommunens kriseledelse (§ 4 a)

Overordnet beredskapsplan skal inneholde en plan for kommunens kriseledelse. En slik plan gir opplysninger om:

- Hvem som utgjør kommunens øverste ledelse ved håndtering av uønskede hendelser og deres roller og ansvar.
- Forberedte fullmakter og prosedyrer for å etablere og drifte kriseledelsen gjennom håndteringen av uønskede hendelser.

Kommunens ledelse er kommunens kriseledelse. I tråd med ansvars- og likhetsprinsippet (se kapittel 2) er det kommunens ledelse i det daglige som også skal være kommunens ledelse ved håndtering av uønskede hendelser. Ansvar og organisering følger av de rammer og fullmakter som er gitt i kommuneloven §§ 6 og 23. Kommunen bør vurdere om det er behov for å sikkerhetsklare nøkkelpersonell i kriseledelsen.

I plan for kriseledelse skal det fremgå hvem som har beslutningsmyndighet til å innkalle kriseledelsen.

OM PARAGRAFENE

I planen skal rolle- og ansvarsfordeling være beskrevet. Det skal også foreligge forberedte fullmakter for å kunne handle raskt i en akutt situasjon.

Kriseledelsen bør ha tilgang til nødvendige tekniske løsninger som datautstyr, konferanseutstyr, TV, video, telefoner og krisestøtteverktøy.

Kommunens kriseledelse er å forstå som en kritisk samfunnsfunksjon som skal kunne opprettholdes uansett hendelse og varighet, både i fred, ved sikkerhetspolitiske kriser og ved væpnet konflikt. Gjennom helhetlig ROS kan det også være avdekket behov for nødvendige egenberedskapstiltak for å sikre at kriseledelsens funksjon opprettholdes. Slike prosedyrer/tiltak for egenberedskap kan f.eks. omfatte tilstrekkelig bemanning, nødstrøm, alternative kommunikasjonsløsninger og lokaler.

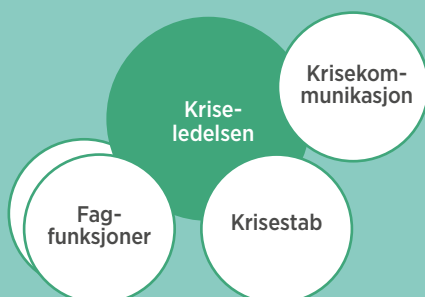
Kommunens kriseledelse kan utvides med støttepersonell og fagansvarlige, avhengig av den uønskede hendelsens art og omfang. På denne måten kan kommunen bygge en kriseorganisasjon tilpasset sitt behov.

Nærmere om kriseorganisasjon

Kommunens kriseorganisasjon er i utgangspunktet kommunens kriseledelse. Kriseledelsen kan beslutte å etablere en kriseorganisasjonen som inkluderer støttefunksjoner i en krisestab, beredskap innen kommunens ansvarsområder (se kapittel 2.3) og særskilte funksjoner. Særskilte funksjoner kan f.eks. være:

- Psykososiale kriseteam,
- Beredskapsteam på den enkelte skole, sykehjem og lignende

Kommunens kriseorganisasjon

Kriseledelsen skal være forberedt på følgende:

- Raskt beslutte iverksetting av tiltak innenfor kommunens ansvarsområder, som f.eks. informasjon til befolkningen, etablering av evakueringssenter og psykososialt støtteteam.
- Være kommunens ansikt utad og sikre god kommunikasjon med befolkningen, egne ansatte og media (§ 4 e).
- Ivareta samordning av den lokale håndteringen gjennom kontakt med interne og eksterne samfunnssikkerhetsaktører.
- Sørge for tilstrekkelige ressurser for å kunne håndtere uønskede hendelser i tråd med avtaler (§ 4 c). Ved særskilte behov
 - drøfte prioriteringer og fordeling av knappe ressurser i samarbeid med øvrige samfunnssikkerhetsaktører og eventuelle nabokommuner.
 - formidle eventuelt ressursbehov til fylkesmannen og/eller andre regionale samfunnssikkerhetsaktører.
- Om nødvendig, ta initiativ for å avklare hvilke aktører som har ansvar i krisehåndteringen.
- Overvåke situasjonen og ha dialog med interne og eksterne samfunnssikkerhetsaktører som er berørt av den uønskede hendelsen.
- Utvikle og formidle en samlet *situasjonsforståelse* med utgangspunkt i informasjon fra de ansvarsområdene i kommunen som er berørt og andre berørte aktører (se figur 6).
- Jevnlig orientere relevante politiske organer ved håndtering av langvarige uønskede hendelser.
- Sørge for at det rapporteres til fylkesmannen på samordningskanal, se *"Retningslinjer for varsling og rapportering på samordningskanal"*.
- Sikre nødvendige stedfortredere og bemanning av kriseledelsen i situasjoner der de faste medlemmene er fraværende.

Det kan være hensiktsmessig å etablere en krisestab for å støtte kommunens kriseledelse. Med en krisestab vil kriseledelsen kunne spille på nøkkelpersonell, medarbeidere med ansvar for krisekommunikasjon og et faglig og administrativt støtteapparat for gode beslutningsgrunnlag og effektiv håndtering.

Dersom kommunen legger opp til at kriseledelsen skal ha støtte av en krisestab, bør plan for kriseledelse tydelig beskrive hva som er kriseledelsens oppgaver, og hva som er stabens oppgaver.

Krisestabens oppgaver kan være å:

- Varsle internt og eksternt jf. retningslinjer og rutiner (§ 4 b).
- Overvåke situasjonen og ha dialog med interne og eksterne samfunnssikkerhetsaktører som er berørt av den uønskede hendelsen.
- Utvikle og formidle en samlet situasjonsforståelse med utgangspunkt i informasjon fra de ansvarsområdene i kommunen som er berørt og andre berørte aktører (se figur 6).
- Holde kriseledelsen orientert om utviklingen av hendelsen.
- Gi råd til kriseledelsen om mulige tiltak.
- Følge opp besluttede tiltak fra kriseledelsen.
- Ivareta oppgaver knyttet til krisekommunikasjon dersom det ikke etableres egen krisekommunikasjonsstab (§ 4 e).
- Være en administrativ og praktisk støttefunksjon for kriseledelsen.
- Sørge for forpleining og hensiktsmessig rullering av personell i kommunens kriseorganisasjon.
- Foreta loggføring og situasjonsrapportering etter fastsatte retningslinjer og rutiner, gjerne ved bruk av krisestøtteverktøy.

Varslingsliste (§ 4 b)

Overordnet beredskapsplan skal inneholde en varslingsliste. Varslingslisten er en oversikt over kontaklinformasjon til de som har en rolle i kommunens kriseorganisasjon. Den inneholder også kontaklinformasjon til andre relevante samfunnssikkerhetsaktører som kommunen vil ha behov for å komme raskt i kontakt med ved krisehåndtering.

Det er kommunens ansvar å sørge for at alle som er oppført i kommunens varslingsliste er kjent med dette. De skal også være kjent med hvilken rolle de er tiltenkt i krisehåndteringen, og skal ha fått den opplæringen som er nødvendig (§ 7).

Ressursoversikt (§ 4 c)

Overordnet beredskapsplan skal inneholde en ressursoversikt. Ressursoversikten skal gi opplysninger om kommunens og andre samfunnssikkerhetsaktørers kompetanse og ressurser som kan være tilgjengelig for å håndtere uønskede hendelser. Ressursbehovet er ofte kartlagt gjennom arbeidet med helhetlig ROS. Det kan være hensiktsmessig å samordne ressursoversikt og varslingsliste (§ 4 b).

FIGUR 6. Situasjonsforståelse

OM PARAGRAFENE

Det anbefales at kommunen inngår avtaler med relevante aktører om bistand dersom uønskede hendelser skulle oppstå. Formålet med en slik avtale, er at kommunen kan forsikre seg om at aktøren kan stille med de nødvendige ressursene.

Ressursoversikten bør vise tilgang på ressurser som kan bidra til at kommunen kan opprettholde sine tjenester, egen kriseorganisasjon og beskytte befolkningen. Dette kan for eksempel være ressurser som er nødvendige for å ivareta grunnleggende behov, gi omsorg for utsatte grupper og kunne ta imot evakuerte. Ressursoversikten bør ikke være så detaljert at det blir vanskelig å holde den oppdatert.

Når det er begrenset tilgang på ressurser ved håndtering av en uønsket hendelse, kan kommunen samarbeide med andre samfunnssikkerhetsaktører i å kartlegge bistandsbehov og avklare hvordan ressurser kan skaffes til veie. Blant annet vil regionale samfunnssikkerhetsaktører som fylkesmannen, Sivilforsvaret, næringslivet kunne ha i oppgave å støtte kommunen i en slik situasjon.

Evakueringsplan (§ 4 d)

Overordnet beredskapsplan skal inneholde evakueringsplan. Evakueringsplanen skal inneholde forberedte tiltak for å ivareta berørte personers grunnleggende behov ved uønskede hendelser. Gjennom helhetlig ROS skal kommunen ha vurdert innhold og omfang av evakueringsplanen (§ 2 f).

Det er *politiets* ansvar å evakuere, det vil si å beslutte evakuering og sørge for at berørte personer kommer i sikkerhet (se politiloven § 27). Evakueringen kan foregå frivillig, eller som en tvangsmessig besluttet evakuering. Kommunens oppgave er å sørge for å ivareta de evakuerte. Kommunen kan også tilby forpleining for personer som er berørt av en hendelse, selv om politiet ikke har besluttet evakuering.

Politiet har utarbeidet en “Veileder for politiets håndtering av pårørende og evakuerte ved store hendelser”. I veilederen stilles det forventninger til blant annet kommunens organisering og drift av evakuert- og pårørendesenter:

- Kommunen skal ha prosedyrer for å etablere et evakuert- og pårørendesenter med driftsapparat.

Her kan kommunen samarbeide med frivillige organisasjoner, tros- og livssynssamfunn og næringslivet.

- Relevante oppgaver er:
 - Stille til disposisjon nødvendige lokaliteter, personell, materiell og vakthold.
 - Tilby forpleining til evakuerte, berørte og pårørende.
 - Stille helsepersonell til disposisjon.
 - Tilby psykososial omsorg, samtaler og støtte til involverte.
 - Tilby eventuelle tolketjenester.
 - Skaffe tilveie transport og kommunikasjonsmidler ved behov.
 - Ivareta kontakt med kommunens kriseledelse.
- Beskrivelse av ansvar og rutiner for oppdatering, øvelser og lignende i tråd med krav til overordnet beredskapsplan.

Dette bør innarbeides i kommunens evakueringsplan.

Kravet om en evakueringsplan må sees i sammenheng med krav til kommunens beredskap etter sosialtjenesteloven § 16 og oppgaver for å bistå evakuering ved atomulykker (strålevernloven). Ved en eventuell fare for krig kan kommunen få mer omfattende oppgaver, ved at den kan utpekes til å være tilflyttingskommune for evakuerte fra krigsutsatte områder. I en slik situasjon kan også Sivilforsvaret gjennomføre evakuering, med fullmakt fra regjeringen (sivilbeskyttelsesloven § 17).

Plan for befolkningsvarsling basert på helhetlig ROS (§ 4 d)

Kravet innebærer å følge opp eventuelle behov for befolkningsvarsling som er identifisert gjennom helhetlig ROS, og som ikke blir ivaretatt gjennom eksisterende ordninger⁸ (§ 2 f).

Kommunen skal vurdere og eventuelt beslutte (§§ 2 f) og 3) om det skal etableres en plan for befolkningsvarsling. Befolkningsvarsling innebærer å bruke etablerte infrastrukturer for raskt å varsle hele eller deler av befolkningen som er, eller kan bli berørt av en uønsket hendelse.

⁸ Kravet til kommunen om plan for befolkningsvarsling har ikke hjemmel i sivilbeskyttelsesloven §§ 14 og 15, men i forskriften.

Det er i utgangspunktet *politiet* som iverksetter befolkningsvarsling. Dette gjøres gjennom sendinger på NRK P1, via Sivilforsvarets tyfonanlegg, nasjonalt varslingssystem for masseutsendelse av SMS (Cell Broadcast) og/eller gjennom NVEs fjellskredvarsling.

Dersom kommunen velger å etablere et eget befolkningsvarslingssystem, bør plan for befolkningsvarsling inneholde:

- Beskrivelse av roller, ansvar, rutiner for iverksetting.
- Planer for øvelser.
- Avtaler for varsling av befolkningen.
- Dekningsgrad og begrensninger i varslings-systemet.

Plan for krisekommunikasjon (§ 4 e)

Plan for krisekommunikasjon er kriseledelsens verktøy for kommunikasjon med befolkningen, medier og egne ansatte ved uønskede hendelser.

I planen bør det være rutiner for å samarbeide med andre samfunnssikkerhetsaktører slik at krisekommunikasjonen fremstår mest mulig *samordnet og helhetlig* fra kommunen.

Plan for krisekommunikasjon bør beskrive fordeling av roller og ansvar, lokaler og rutiner for kommunens arbeid med krisekommunikasjon. Det viktig at det planlegges for en hensiktsmessig rullering av personell ved langvarige hendelser.

DSB har utarbeidet *“Veileder for krisekommunikasjon”*. Veilederen er rettet mot flere målgrupper, og er et godt utgangspunkt for kommunens arbeid med plan for krisekommunikasjon.

Dersom kommunen på bakgrunn av helhetlig ROS har besluttet særlige tiltak innen krisekommunikasjon, må det fremkomme av krisekommunikasjonsplanen. Dette kan eksempelvis være informasjon på flere språk og informasjon om beredskap i hjemmet (befolkningens egenberedskap).

Overordnet beredskapsplan som handlingsdel til kommunedelplanen

Overordnet beredskapsplan kan være et selvstendig dokument, men kan også integreres i planer og prosesser etter pbl. Dette er på lik linje med funn fra helhetlig ROS, langsiktige mål og plan for oppfølging av samfunnssikkerhetsarbeidet (§ 3).

Dersom kommunen velger å gjøre overordnet beredskapsplan til handlingsdel til kommuneplanen, regulerer dette også på hvilket nivå kommunen skal fatte enkelte beslutninger. Det innebærer at kommunestyret skal vedta planen (se pbl § 11-15). Da er det også kommunestyret som beslutter hvem som skal være del av kommunens kriseledelse, og fastsetter ansvar, roller og fullmakter (se kommuneloven § 6).

§ 5 SAMARBEID MELLOM KOMMUNER

Der det er hensiktsmessig bør det etableres samarbeid mellom kommuner i arbeidet med om lokale og regionale løsninger av forebyggende og beredskapsmessige oppgaver, med sikte på best mulig utnyttelse av de samlede ressurser. Hver kommune skal ha en egen beredskapsplan og helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i henhold til forskriften.

Samfunnssikkerhetsutfordringene følger ikke nødvendigvis kommunegrensene (§ 2 b). For å samarbeide om slike utfordringer, og samtidig kunne spille på større og mer robuste fagmiljøer, oppfordres det til samarbeid mellom kommuner for å løse samfunnssikkerhetsoppgaver. Bestemmelsen er en oppfølging av §§ 14 og 15 i sivilbeskyttelsesloven og forarbeidene til loven⁹, der det anbefales samarbeid mellom kommunene.

I utgangspunktet gjelder ikke denne paragrafen på Svalbard, men DSB oppfordrer til samarbeid mellom Lokalstyret og kommuner på fastlandet.

Bestemmelsen beskriver mulig samarbeid om helhetlig ROS og overordnet beredskapsplan. For eksempel når:

- Kommunene har tilnærmet like risiko- og sårbarhetsbilder.
- Eventuelle uønskede hendelser ikke begrenses til en kommune (for eksempel svikt i kritiske samfunnsfunksjoner).

⁹ Prop. 91 L 2009–2010.

OM PARAGRAFENE

- Kommunene allerede samarbeider om sentrale beredskapsoppgaver og -ressurser, og et ytterligere samarbeid kan bidra til bedre utnyttelse av ressursene.

Eksempler på områder der kommunene kan samarbeide er:

- Felles prosess for gjennomføring av helhetlig ROS. Ofte har nabokommuner de samme utfordringene, og en hendelse i en kommune kan få konsekvenser for en annen. Det vil ofte være slik at flere kommuner ønsker å invitere de samme eksterne aktørene inn i analyseprosessen, og at fellesskap rundt utarbeidelsen av analysen vil gi mer effektiv bruk av ressurser.
- Samarbeid om ulike typer tiltak for å redusere felles risiko og sårbarhet.
- Samarbeid om å utvikle både fagspesifikke beredskapsplaner og overordnet beredskapsplan.
- Samarbeid om å øve overordnet beredskapsplan.

Både i arbeidet med helhetlig ROS, overordnet beredskapsplan og fagspesifikke beredskapsplaner vil man støte på problemstillinger og utfordringer som strekker seg utover den enkelte kommunegrense. Når kommuner velger å samarbeide, er det viktig at hver enkelt kommune deltar og sikrer at prosessen er tilstrekkelig forankret i egen kommune (§§ 2 og 4).

Egen beredskapsplan og helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse

Hver kommune skal ha selvstendige dokumenter for helhetlig ROS og overordnet beredskapsplan. Dokumentene må oppfylle kravene i lov og forskrift. DSBs [veileder helhetlig ROS](#) beskriver dette nærmere.

§ 6 OPPDATERING/REVISJON

Risiko- og sårbarhetsanalysen skal oppdateres i takt med revisjon av kommunedelplaner, jf. lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 11-4 første ledd, og for øvrig ved endringer i risiko- og sårbarhetsbildet.

Kommunens beredskapsplan skal til enhver tid være oppdatert, og som et minimum revideres en gang pr. år. Av planen skal det fremgå hvem som har ansvaret for oppdatering av planen og når planen sist er oppdatert.

Bestemmelsen utdyper sivilbeskyttelsesloven § 14 tredje ledd som sier at *"Risiko- og sårbarhetsanalysen skal oppdateres i takt med revisjon av kommunedelplaner, jf. lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 11-4 første ledd, og for øvrig ved endringer i risiko- og sårbarhetsbildet", og § 15 tredje ledd som sier at "Beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum én gang per år. Kommunen skal sørge for at planen blir jevnlig øvet".*

Det stilles krav til at både helhetlig ROS og overordnet beredskapsplan skal kvalitetssikres, oppdateres og revideres som en del av det systematiske samfunnssikkerhetsarbeidet (kapittel 2.2). Krav til rutinemessig oppdatering og vedlikehold kan inngå i plan for oppfølging, eller som egne rutiner i henholdsvis helhetlig ROS og overordnet beredskapsplan. Se for øvrig omtale av krav til oppdatering og utvikling under §§ 2, 3 og 4.

Krav til oppdatering av helhetlig ROS er gitt i sivilbeskyttelsesloven § 14. Dette kravet inkluderer også krav til revisjon av langsiktige mål, strategier, prioriteringer og plan for oppfølging (§ 3). Se nærmere beskrivelse av dette i [Veileder til helhetlig ROS](#).

Helhetlig ROS skal oppdateres:

- Når risiko- og sårbarhetsbildet endres. At helhetlig ROS er oppdatert er viktig for at kommunen skal ha et plangrunnlag for arbeidet med samfunns-sikkerhet som er i tråd med utviklingen. I forarbeidene til sivilbeskyttelsesloven¹⁰ er terskelen for endringer av risiko- og sårbarhetsbildet lagt lavt. Eksempler kan være at det etableres asylmottak eller industrivirksomhet som håndteres farlige stoffer.
- I takt med revisjon av kommunedelplaner. Dette innebærer at kommunen hvert fjerde år i forbindelse med ny kommunal planstrategi, skal ta stilling til planbehovet for perioden (se pbl §§ 11-4, 10-1). I denne sammenheng vurderes det også om helhetlig ROS skal revideres.
- Når evalueringer av øvelser og uønskede hendelser gir grunnlag for å foreta nødvendige endringer i helhetlig ROS (§ 8).

¹⁰ Prop. 91 L 2009–2010.

- Om tilsyn (§ 10), egenkontroll og forvaltningsrevisjon (kommuneloven) avdekker at helhetlig ROS ikke er i tråd med lovpålagte krav.

En oppdatert helhetlig ROS skal forankres i kommunestyret (§ 2). En oppdatert helhetlig ROS fører også til behov for revisjon av langsiktige mål og plan for oppfølging av samfunnssikkerhetsarbeidet (§ 3 og sivilbeskyttelsesloven § 14).

Det er følgende krav til revisjon og oppdatering av **overordnet beredskapsplan**:

- Den skal til enhver tid *være oppdatert*. Det skal tydelig fremgå hvem som er ansvarlig for oppdatering av planen, med hvilken frekvens dette skal skje, og når den sist er oppdatert (§ 6).
- Den skal *som et minimum revideres årlig* (§ 6). Med revisjon av overordnet beredskapsplan menes en årlig gjennomgang og endringer med påfølgende oppdatering og behandling i kommunen ledelse.
- Ved *endringer i plangrunnlaget gjennom helhetlig ROS og plan for oppfølging* (§§ 4 og 6) skal overordnet beredskapsplan oppdateres.
- Når *evalueringer av øvelser og uønskede hendelser* gir grunnlag for å foreta nødvendige endringer skal overordnet beredskapsplan oppdateres (§ 8).
- Dersom overordnet beredskapsplan er vedtatt som handlingsdel til kommunedelplan, skal den følge bestemmelsene i pbl § 11-4 om årlig revisjon (§ 4).
- Dersom tilsyn, egenkontroll og forvaltningsrevisjon (ref. kommuneloven) avdekker at overordnet beredskapsplan ikke er i tråd med lovpålagte krav (§ 10).

§ 7 ØVELSER OG OPPLÆRING

Kommunens beredskapsplan skal øves hvert annet år. Scenarioene for øvelsene bør hentes fra kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse. Kommunen skal øve sammen med andre kommuner og relevante aktører der valgt scenario og øvingsform gjør dette hensiktsmessig.

Kommunen skal ha et system for opplæring som sikrer at alle som er tiltenkt en rolle i kommunens krisehåndtering har tilstrekkelige kvalifikasjoner.

Bestemmelsen konkretiserer sivilbeskyttelsesloven § 15 tredje ledd som sier at *“Beredskapsplanen skal*

være oppdatert og revideres minimum én gang per år. Kommunen skal sørge for at planen blir jevnlig øvet”.

Bestemmelsen skal sikre at kommunens kriseledelse er rustet til å ivareta sine oppgaver ved håndtering av uønskede hendelser (§ 4). Gjennom øvelser kan kommunen teste og videreutvikle sine beredskapsplaner og kriseorganisasjon, gi opplæring til de som inngår i kommunens kriseorganisasjon og avdekke styrker og svakheter i samfunnssikkerhetsarbeidet.

DSB har laget en *“Veileder i planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser”*. Veilederen består av en grunnbok og flere metodehefter. Her presenteres ulike øvingsformer, og hvilke øvingsformer som er hensiktsmessige å bruke når. Veilederen tar utgangspunkt i store øvelser for store virksomheter med tilgang på mye ressurser. Kommunen kan ta utgangspunkt i den prosessen veilederen beskriver, men ha en praktisk tilnærming til å tilpasse øvelsen til kommunens behov og tilgjengelige ressurser.

Kommunene bør planlegge, gjennomføre og evaluere øvelser i samarbeid med interne og eksterne aktører. Viktige øvingsmomenter kan være:

- Avklare roller og ansvar – både innad i egen organisasjon, mellom kommunen og eksterne aktører og mellom de eksterne aktørene.
- Etablere situasjonsforståelse.
- Fordele ressurser på tvers av aktører for å ivareta befolkningen.
- Krisekommunikasjon.

Overordnet beredskapsplan skal øves hvert annet år

Den overordnede beredskapsplanen bør øves for å oppnå læring, forståelse og utvikling. Dette innebærer at kriseledelsen og eventuelt hele eller deler av kommunens øvrige kriseorganisasjon (§ 4) øver sammen, gjerne også med eksterne aktører.

Det stilles krav om at overordnet beredskapsplan skal øves minimum hvert annet år. Dette er for å sikre kontinuitet og vedlikehold av kommunens beredskap. Kravet til hyppighet er knyttet til *deltakelse* i øvelse, ikke til at kommunen selv arrangerer den. Minimumskravet er selvfølgelig ikke til hinder for at kommunen øver oftere.

Scenarioene

Scenarioene for øvelsene bør hentes fra kommunens helhetlige ROS. Med scenario i denne sammenheng vises det til identifisering av mulige uønskede hendelser (§ 2) og hendelsesforløpene¹¹ beskrevet i kommunens helhetlige ROS. I plan for oppfølging (§ 3) kan det vises til en øvelsesplan hvor det fremgår hvilke av de mulige uønskede hendelsene det skal utvikles øvelsesscenarioer for, når øvelsene bør gjennomføres, og hvem som skal øves.

Forskriften regulerer ikke valg av øvelsesform. Øvelsesformen bør velges på bakgrunn av øvelsesmål, ressurser og om det er en øvelse som kun involverer kriseledelsen, eller om det er behov for å involvere andre aktører enn kommunen i øvelsen.

System for opplæring

Forskriften stiller krav om at kommunen har et system for opplæring. Bakgrunnen for dette er at ansatte som er tiltenkt en rolle i kommunens krisehåndtering skal få tilstrekkelig opplæring for å kunne ivareta rollen på en god måte.

Varslingslisten (§ 4 b) kan benyttes som oversikt over hvem som inngår i et system for opplæring. Opplæring gis først og fremst i forbindelse med øvelser, men kan også gis som egen internopplæring. Kommunen skal dokumentere sitt system for opplæring. Dette kan for eksempel gjøres gjennom plan for oppfølging og/eller i kommunens kompetanseplan.

Eksterne samfunnssikkerhetsaktører har ansvar for opplæring av eget personell.

§ 8 EVALUERING ETTER ØVELSER OG UØNSKETE HENDELSER

Kommunen skal etter øvelser og uønskede hendelser evaluere krisehåndteringen. Der evalueringen gir grunnlag for det, skal det foretas nødvendige endringer i risiko- og sårbarhetsanalysen eller beredskapsplaner.

Bestemmelsen konkretiserer sivilbeskyttelsesloven § 14 tredje ledd som sier at *"Risiko- og sårbarhetsanalysen skal oppdateres i takt med revisjon av kommunedelplaner, jf. lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 11-4 første ledd, og for øvrig ved endringer i risiko- og sårbarhetsbildet"*, og § 15 tredje ledd som sier *"Beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum én gang per år. Kommunen skal sørge for at planen blir jevnlig øvet"*.

Bestemmelsen er gitt for å synliggjøre at erfaringer og læring gjennom øvelser og uønskede hendelser er viktige for å videreutvikle samfunnssikkerhetsarbeidet. Evaluering og læring er også viktige elementer i kommunens helhetlige og systematiske arbeid med samfunnssikkerhet (se kapittel 2.2).

Kommunen kan lage en generell prosedyre for hvordan hendelser og øvelser skal evalueres, se forslag i vedlegg 4. Dette forslaget kan være et utgangspunkt for videre detaljering ut ifra kommunens behov. For å måle utviklingen i samfunnssikkerhetsarbeidet kan kommunen også systematisere kunnskap og forbedringspunkter fra evalueringer over tid.

I tråd med Fylkesmannens samfunnssikkerhetsinstruks¹² kan Fylkesmannen og Sysselmannen også ta initiativ til evalueringer etter øvelser og uønskede hendelser for å sikre læring og utvikling av samfunnssikkerhetsarbeidet.

Evalueringen av en øvelse bør ivaretas allerede i planleggingsfasen av øvelsen. Øvelsesmålene må utformes slik at man kan vurdere måloppnåelsen i ettertid. Med bakgrunn i formålet med øvelsen og øvingsmålene bør det lages evalueringskriterier.

Ved større øvelser er det en fordel om kommunen utpeker egne personer til evalueringsarbeidet. Den som skal evaluere øvelsen bør samarbeide med de som planlegger øvelsen, slik at det blir sammenheng mellom øvingsmål og evalueringskriterier.

¹¹ Se analyseskjema i veileder for helhetlig ROS.

¹² Instruks 19. juni 2015 for fylkesmannens og Sysselmannen på Svalbards arbeid med samfunnssikkerhet, beredskap og krisehåndtering.

Det anbefales at de som har deltatt i øvelsen samles for å gå gjennom førsteinntrykkene rett etter at øvelsen er ferdig. Hensikten er å få deltakernes umiddelbare opplevelse av øvelsen. Erfaringene vil være nyttige inn i arbeidet med evalueringsrapporten.

For nærmere omtale av hvordan øvelser kan evalueres, vises det til DSBs *"Veileder i planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser"*.

Etter uønskede hendelser der kommunen har etablert kriseledelse skal kommunen evaluere krisehåndteringen. Evaluering av hendelser er nødvendigvis en noe annen prosess enn evaluering av øvelser. Dersom man evaluerer flere enn seg selv, anbefaler vi at alle aktørene er med på evalueringen.

Evalueringer av både øvelser og hendelser bør ha søkelys på følgende:

- Hvilke faser av det helhetlige samfunnssikkerhetsarbeidet det er aktuelt å gjøre forbedringer (se figur 3).
- Konkrete tiltak for forbedringer i
 - helhetlig ROS
 - plan for oppfølging av samfunnssikkerhetsarbeidet, herunder forebyggende tiltak
 - overordnet beredskapsplan og eventuelt andre beredskapsplaner i kommunen.
- Hvem er ansvarlig for oppfølgingen av forbedringspunktene.

Ofte vil kommunen selv være ansvarlig for oppfølgingen av evalueringen. Der forbedringspunktene gjelder andre aktører som har vært involvert, bør kommunen gjennom sin rolle som pådriver informere de eksterne aktørene om funn fra evalueringen. Kommunen bør også ha rutiner for hvordan evalueringer håndteres i kommunens ledelse.

Hvis evaluering av øvelser og uønskede hendelser avdekker svakheter i helhetlig ROS og beredskapsplaner i (både overordnet beredskapsplan, med eventuelle prosedyrer og i andre beredskapsplaner), skal det gjøres endringer i planene.

Evalueringer av øvelser og uønskede hendelser kan også avdekke nye utfordringer. I slike tilfeller må kommunen vurdere om dette utgjør

så store endringer i risiko- og sårbarhetsbildet at helhetlig ROS må revideres (§ 6), eller om det er tilstrekkelig å gjøre justeringer i analysen og i plan for oppfølging.

§ 9 DOKUMENTASJON

Kommunen skal kunne dokumentere skriftlig at forskriftens krav er oppfylt.

Det er et krav at kommunen skal kunne dokumentere skriftlig at kravene i forskriften er oppfylt. Dette innebærer at kommunen må kunne dokumentere hvordan de ulike virkemidlene i kommunal beredskapsplikt (helhetlig ROS, plan for oppfølging, overordnet beredskapsplan, øvelser, system for opplæring og evalueringer etc.) er fulgt opp. Kommunen må også kunne dokumentere hvordan virkemidlene blir oppdatert og videreutviklet.

Dette er en viktig bestemmelse som danner grunnlag for kommunens systematiske arbeid, egenkontroll og forvaltningsrevisjon. Bestemmelsen sikrer også at kommunen dokumenterer sin etterlevelse av kommunal beredskapsplikt. Dette igjen danner grunnlag for fylkesmannens tilsyn.

§ 10 TILSYN

Fylkesmannen fører tilsyn med lovligheten av kommunens oppfyllelse av plikter etter denne forskriften. Tilsynet skal følge bestemmelser i kapittel 10A i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).

Bestemmelsen gir fylkesmannen tilsynsmyndighet. Den konkretiserer kravene i sivilbeskyttelsesloven § 29 tredje ledd som sier at "For tilsyn med lovligheten av kommunens oppfyllelse av plikter etter §§ 12, 13, 14, 15, 20 og 21 gjelder kapittel 10 A i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)".

Fylkesmannen og Sysselmannen på Svalbard skal følge opp at kommunene ivaretar bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt. Dette gjøres blant annet gjennom tilsyn.

OM PARAGRAFENE

Tilsynet skal være i tråd med kommunelovens bestemmelser i kapittel 10 A. DSB har laget en egen *veileder for fylkesmannens og Sysselmannens tilsyn med kommunal beredskapsplikt.*

Fylkesmannen er også gitt tilsynsmyndighet etter næringsberedskapsloven. Dette innebærer å undersøke om kommunen følger opp plikten til å bistå næringslivet i planlegging, forberedelser og gjennomføring av næringsberedskapsoppgavene gjennom etterlevelse av § 15 i sivilbeskyttelsesloven.

Kommunene skal følge opp funn fra fylkesmannens tilsyn slik at samfunnssikkerhetsarbeid er i tråd med lov, forskrift og tilpasset lokalsamfunnet.

Vedlegg

VEDLEGG 1: KOMMUNAL BEREDSKAPSPLIKT I LOV OG FORSKRIFTER

SIVILBESKYTTESLOVEN (§§ 2, 14, 15 OG 29)	FORSKRIFT OM KOMMUNAL BEREDSKAPSPLIKT	FORSKRIFT OM SIVILBESKYTTESLOVENS ANVENDELSE PÅ SVALBARD OG OM BEREDSKAPSPLIKT FOR LONGYEARBYEN LOKALSTYRE
§ 2 Lovens stedlige virkeområde For Svalbard, Jan Mayen og bilandene gjelder loven i det omfang og med de stedlige tilpasninger Kongen bestemmer. <i>Loven gjelder ikke for virksomhet i sjøområder i forbindelse med under- søkelser etter, utvinning og utnyttelse av naturforekomster på havbunnen eller i dens undergrunn i indre norsk farvann, norsk sjøterritorium og den del av kontinentalsokkelen som er undergitt norsk statshøyhet.</i>		§ 1 Anvendelse av sivilbeskyttelses- loven for Svalbard <i>Lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestil- tak og Sivilforsvaret § 14, § 15 og § 29 gjelder for Svalbard. Kommunens plikter etter § 14 og § 15 påhviler Longyearbyen lokalstyre. Henvisningen i § 14 annet ledd til plan- og bygningsloven skal forstås som henvisning til svalbardmiljø- loven slik dette er fastsatt i forskriften her. Plikten i § 14 tredje ledd til oppdatering av risiko- og sårbarhets- analysen i takt med revisjon av kommunedelplaner i henhold til plan- og bygningsloven § 11-4 første ledd, gjelder ikke for Longyearbyen lokalstyre.</i>
	§ 1 Formål <i>Forskriften skal sikre at kommunen ivaretar befolkningens sikkerhet og trygghet. Kommunen skal jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhetsarbeidet på tvers av sektorer i kommunen, med sikte på å redusere risiko for tap av liv eller skade på helse, miljø og materielle verdier.</i> <i>Plikten omfatter kommunen som myndighet innenfor sitt geo- grafiske område, som virksomhet og som pådriver overfor andre aktører.</i>	§ 2 Formål <i>Forskriften skal sikre at Longyearbyen lokalstyre ivaretar befolkningens sikker- het og trygghet. Longyearbyen lokal- styre skal jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhetsarbeidet på tvers av sektorer, med sikte på å redusere risiko for tap av liv eller skade på helse, miljø og materielle verdier.</i> <i>Plikten omfatter Longyearbyen lokalstyre som myndighet innenfor sitt geografiske område, jf. svalbardloven § 33, som virksomhet og som pådriver overfor andre aktører.</i>

SIVILBESKYTTELSESLØVEN (§§ 2, 14, 15 OG 29)	FORSKRIFT OM KOMMUNAL BEREDSKAPSPLIKT	FORSKRIFT OM SIVILBESKYTTELSESLØVENS ANVENDELSE PÅ SVALBARD OG OM BEREDSKAPSPLIKT FOR LONGYEARBYEN LOKALSTYRE
§ 14. Kommunal beredskapsplikt - risiko- og sårbarhetsanalyse <i>Kommunen plikter å kartlegge hvilke uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen, vurdere sannsynligheten for at disse hendelsene inntreffer og hvordan de i så fall kan påvirke kommunen. Resultatet av dette arbeidet skal vurderes og sammenstilles i en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse.</i> <i>Risiko- og sårbarhetsanalysen skal legges til grunn for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, herunder ved utarbeiding av planer etter lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven).</i> <i>Risiko- og sårbarhetsanalysen skal oppdateres i takt med revisjon av kommunedelplaner, jf. lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 11-4 første ledd, og for øvrig ved endringer i risiko- og sårbarhetsbildet.</i> <i>Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om gjennomføring av risiko- og sårbarhetsanalyse.</i>	§ 2 Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse <i>Kommunen skal gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, herunder kartlegge, systematisere og vurdere sannsynligheten for uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen og hvordan disse kan påvirke kommunen.</i> <i>Den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen skal forankres i kommunestyret.</i> <i>Analysen skal som et minimum omfatte:</i> <i>eksisterende og fremtidige risiko- og sårbarhetsfaktorer i kommunen.</i> <i>risiko og sårbarhet utenfor kommunens geografiske område som kan ha betydning for kommunen.</i> <i>hvordan ulike risiko- og sårbarhetsfaktorer kan påvirke hverandre.</i> <i>særlige utfordringer knyttet til kritiske samfunnsfunksjoner og tap av kritisk infrastruktur.</i> <i>kommunens evne til å opprettholde sin virksomhet når den utsettes for en uønsket hendelse og evnen til å gjenoppta sin virksomhet etter at hendelsen har inntruffet.</i> <i>behovet for befolkningsvarsling og evakuering.</i> <i>Kommunen skal påse at relevante offentlige og private aktører inviteres med i arbeidet med utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalysen.</i> <i>Der det avdekkes behov for videre detaljanalyser skal kommunen foreta ytterligere analyser eller oppfordre andre relevante aktører til å gjennomføre disse. Kommunen skal stimulere relevante aktører til å i verksette forebyggende og skadebegrensende tiltak.</i>	§ 3 Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse <i>Longyearbyen lokalstyre skal gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, herunder kartlegge, systematisere og vurdere sannsynligheten for uønskede hendelser som kan inntreffe i Longyearbyen arealplanområde og hvordan disse kan påvirke planområdet og Longyearbyen lokalstyre.</i> <i>Den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen skal forankres i lokalstyret.</i> <i>Analysen skal som et minimum omfatte:</i> <i>eksisterende og fremtidige risiko- og sårbarhetsfaktorer i Longyearbyen arealplanområde.</i> <i>risiko og sårbarhet utenfor Longyearbyen arealplanområde som kan ha betydning for Longyearbyen arealplanområde eller Longyearbyen lokalstyre.</i> <i>hvordan ulike risiko- og sårbarhetsfaktorer kan påvirke hverandre.</i> <i>særlige utfordringer knyttet til kritiske samfunnsfunksjoner og tap av kritisk infrastruktur.</i> <i>Longyearbyen lokalstyres evne til å opprettholde sin virksomhet når den utsettes for en uønsket hendelse og evnen til å gjenoppta sin virksomhet etter at hendelsen har inntruffet.</i> <i>behovet for befolkningsvarsling og evakuering.</i> <i>Longyearbyen lokalstyre skal påse at relevante offentlige og private aktører inviteres med i arbeidet med utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalysen.</i> <i>Der det avdekkes behov for videre detaljanalyser, skal Longyearbyen lokalstyre foreta ytterligere analyser eller oppfordre andre relevante aktører til å gjennomføre disse. Longyearbyen lokalstyre skal stimulere relevante aktører til å i verksette forebyggende og skadebegrensende tiltak.</i>

SIVILBESKYTTELSLOVEN (§§ 2, 14, 15 OG 29)	FORSKRIFT OM KOMMUNAL BEREDSKAPSPLIKT	FORSKRIFT OM SIVILBESKYTTELSLOVENS ANVENDELSE PÅ SVALBARD OG OM BEREDSKAPSPLIKT FOR LONGYEARBYEN LOKALSTYRE
	§ 3 Helhetlig og systematisk samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid <i>På bakgrunn av den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen skal kommunen:</i> a. utarbeide langsiktige mål, strategier, prioriteringer og plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet. b. vurdere forhold som bør integreres i planer og prosesser etter lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven).	§ 4 Helhetlig og systematisk samfunns-sikkerhets- og beredskapsarbeid <i>På bakgrunn av den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen skal Longyearbyen lokalstyre:</i> a. utarbeide langsiktige mål, strategier, prioriteringer og plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet. b. vurdere forhold som bør integreres i arealplaner og prosesser etter svalbardmiljøloven kap. VI
	§ 5 Samarbeid mellom kommuner <i>Der det er hensiktsmessig bør det etableres samarbeid mellom kommuner om lokale og regionale løsninger av forebyggende og beredskapsmessige oppgaver, med sikte på best mulig utnyttelse av de samlede ressurser. Hver kommune skal ha en egen beredskapsplan og helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i henhold til forskriften.</i>	
	§ 6 Oppdatering/revisjon <i>Risiko- og sårbarhetsanalysen skal oppdateres i takt med revisjon av kommunedelplaner, jf. lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 11-4 første ledd, og for øvrig ved endringer i risiko- og sårbarhetsbildet.</i> <i>Kommunens beredskapsplan skal til enhver tid være oppdatert, og som et minimum revideres en gang pr. år. Av planen skal det fremgå hvem som har ansvaret for oppdatering av planen og når planen sist er oppdatert.</i>	§ 6 Oppdatering/revisjon <i>Longyearbyen lokalstyres helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse skal oppdateres minst hvert fjerde år, og for øvrig ved endringer i risiko- og sårbarhetsbildet.</i> <i>Longyearbyen lokalstyres beredskapsplan skal til enhver tid være oppdatert, og som et minimum revideres en gang pr. år. Av planen skal det fremgå hvem som har ansvaret for oppdatering av planen og når planen sist er oppdatert</i>
	§ 8 Evaluering etter øvelser og uønskede hendelser <i>Kommunen skal etter øvelser og uønskede hendelser evaluere krisehåndteringen. Der evalueringen gir grunnlag for det skal det foretas nødvendige endringer i risiko- og sårbarhetsanalysen og beredskapsplaner.</i>	§ 8 Evaluering etter øvelser og uønskede hendelser <i>Longyearbyen lokalstyre skal etter øvelser og uønskede hendelser evaluere krisehåndteringen. Der evalueringen gir grunnlag for det skal det foretas nødvendige endringer i risiko- og sårbarhetsanalysen og beredskapsplaner.</i>

SIVILBESKYTTELSLOVEN (§§ 2, 14, 15 OG 29)	FORSKRIFT OM KOMMUNAL BEREDSKAPSLIKT	FORSKRIFT OM SIVILBESKYTTELSLOVENS ANVENDELSE PÅ SVALBARD OG OM BEREDSKAPSLIKT FOR LONGYEARBYEN LOKALSTYRE
	§ 9 Dokumentasjon <i>Kommunen skal kunne dokumentere skriftlig at forskriftens krav er oppfylt</i>	§ 9 Dokumentasjon <i>Longyearbyen lokalstyre skal kunne dokumentere skriftlig at forskriftens krav er oppfylt.</i>
§ 15. Kommunal beredskapsplikt - beredskapsplan for kommunen Med utgangspunkt i risiko- og sårbarhetsanalysen etter § 14 skal kommunen utarbeide en beredskapsplan. Beredskapsplanen skal inneholde en oversikt over hvilke tiltak kommunen har forberedt for å håndtere uønskede hendelser. Som et minimum skal beredskapsplanen inneholde en plan for kommunens kriseledelse, varslingslister, ressuroversikt, evakueringsplan og plan for informasjon til befolkningen og media. Beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum én gang per år. Kommunen skal sørge for at planen blir jevnlig øvet. Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om beredskapsplanens innhold og øvrige krav etter denne bestemmelsen.	§ 4 Beredskapsplan <i>Kommunen skal være forberedt på å håndtere uønskede hendelser, og skal med utgangspunkt i den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen utarbeide en overordnet beredskapsplan. Kommunens overordnede beredskapsplan skal samordne og integrere øvrige beredskapsplaner i kommunen. Den skal også være samordnet med andre relevante offentlige og private krise- og beredskapsplaner.</i> <i>Beredskapsplanen skal som et minimum inneholde:</i> a. en plan for kommunens kriseledelse som gir opplysninger om hvem som utgjør kommunens kriseledelse og deres ansvar, roller og fullmakter, herunder hvem som har fullmakt til å bestemme at kriseledelsen skal samles. b. en varslingsliste over aktører som har en rolle i kommunens krisehåndtering. Kommunen skal informere alle som står på varslingslisten om deres rolle i krisehåndteringen. c. En ressuroversikt som skal inneholde opplysninger om hvilke ressurser kommunen selv har til rådighet og hvilke ressurser som er tilgjengelige hos andre aktører ved uønskede hendelser. Kommunen bør på forhånd inngå avtaler med relevante aktører om bistand under kriser. d. evakueringsplaner og plan for befolkningsvarsling basert på den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen. e. plan for krisekommunikasjon med befolkningen, media og egne ansatte. <i>Beredskapsplanen kan utarbeides som en handlingsdel til kommunedelplanen i henhold til plan- og bygningsloven.</i>	§ 5 Beredskapsplan <i>Longyearbyen lokalstyre skal være forberedt på å håndtere uønskede hendelser, og skal med utgangspunkt i den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen utarbeide en overordnet beredskapsplan. Longyearbyen lokalstyres overordnede beredskapsplan skal samordne og integrere øvrige beredskapsplaner for planområdet. Den skal også være samordnet med andre relevante offentlige og private krise- og beredskapsplaner.</i> <i>Beredskapsplanen skal som et minimum inneholde:</i> a. en plan for Longyearbyen lokalstyres kriseledelse som gir opplysninger om hvem som utgjør Longyearbyen lokalstyres kriseledelse og deres ansvar, roller og fullmakter, herunder hvem som har fullmakt til å bestemme at kriseledelsen skal samles. b. en varslingsliste over aktører som har en rolle i Longyearbyen lokalstyres krisehåndtering. Longyearbyen lokalstyre skal informere alle som står på varslingslisten om deres rolle i krisehåndteringen. c. en ressuroversikt som skal inneholde opplysninger om hvilke ressurser Longyearbyen lokalstyre har til rådighet selv og hvilke ressurser som er tilgjengelige hos andre aktører ved uønskede hendelser. Longyearbyen lokalstyre bør på forhånd inngå avtaler med relevante aktører om bistand under kriser.

SIVILBESKYTTELSLOVEN (§§ 2, 14, 15 OG 29)	FORSKRIFT OM KOMMUNAL BEREDSKAPSLIKT	FORSKRIFT OM SIVILBESKYTTELSLOVENS ANVENDELSE PÅ SVALBARD OG OM BEREDSKAPSLIKT FOR LONGYEARBYEN LOKALSTYRE
	§ 5 Samarbeid mellom kommuner <i>Der det er hensiktsmessig bør det etableres samarbeid mellom kommuner om lokale og regionale løsninger av forebyggende og beredskapsmessige oppgaver, med sikte på best mulig utnyttelse av de samlede ressurser. Hver kommune skal ha en egen beredskapsplan og helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i henhold til forskriften.</i>	a. evakueringsplaner og plan for befolkningsvarsling basert på den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen. b. plan for krisekommunikasjon med befolkningen, media og egne ansatte
	§ 6 Oppdatering/revisjon <i>Risiko- og sårbarhetsanalysen skal oppdateres i takt med revisjon av kommunedelplaner, jf. lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 11-4 første ledd, og for øvrig ved endringer i risiko- og sårbarhetsbildet.</i> <i>Kommunens beredskapsplan skal til enhver tid være oppdatert, og som et minimum revideres en gang pr. år. Av planen skal det fremgå hvem som har ansvaret for oppdatering av planen og når planen sist er oppdatert.</i>	§ 6 Oppdatering/revisjon <i>Longyearbyen lokalstyres helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse skal oppdateres minst hvert fjerde år, og for øvrig ved endringer i risiko- og sårbarhetsbildet.</i> <i>Longyearbyen lokalstyres beredskapsplan skal til enhver tid være oppdatert, og som et minimum revideres en gang pr. år. Av planen skal det fremgå hvem som har ansvaret for oppdatering av planen og når planen sist er oppdatert</i>
	§ 7 Øvelser og opplæring <i>Kommunens beredskapsplan skal øves hvert annet år. Scenarioene for øvelsene bør hentes fra kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse. Kommunen skal øve sammen med andre kommuner og relevante aktører der valgt scenario og øvingsform gjør dette hensiktsmessig.</i> <i>Kommunen skal ha et system for opplæring som sikrer at alle som er tiltenkt en rolle i kommunens krisehåndtering har tilstrekkelige kvalifikasjoner.</i>	§ 7 Øvelser og opplæring <i>Longyearbyen lokalstyres beredskapsplan skal øves hvert annet år. Scenarioene for øvelsene bør hentes fra Longyearbyen lokalstyres helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse. Longyearbyen lokalstyre skal øve sammen med andre relevante aktører der valgt scenario og øvingsform gjør dette hensiktsmessig.</i> <i>Longyearbyen lokalstyre skal ha et system for opplæring som sikrer at alle som er tiltenkt en rolle i Longyearbyen lokalstyres krisehåndtering, har tilstrekkelige kvalifikasjoner</i>
	§ 8 Evaluering etter øvelser og uønskede hendelser <i>Kommunen skal etter øvelser og uønskede hendelser evaluere krisehåndteringen. Der evalueringen gir grunnlag for det skal det foretas nødvendige endringer i risiko- og sårbarhetsanalysen og beredskapsplaner</i>	§ 8 Evaluering etter øvelser og uønskede hendelser <i>Longyearbyen lokalstyre skal etter øvelser og uønskede hendelser evaluere krisehåndteringen. Der evalueringen gir grunnlag for det skal det foretas nødvendige endringer i risiko- og sårbarhetsanalysen og beredskapsplaner.</i>

SIVILBESKYTTELSELOVEN (§§ 2, 14, 15 OG 29)	FORSKRIFT OM KOMMUNAL BEREDSKAPSPLIKT	FORSKRIFT OM SIVILBESKYTTELSELOVENS ANVENDELSE PÅ SVALBARD OG OM BEREDSKAPSPLIKT FOR LONGYEARBYEN LOKALSTYRE
	§ 9 Dokumentasjon <i>Kommunen skal kunne dokumentere skriftlig at forskriftens krav er oppfylt.</i>	§ 9 Dokumentasjon <i>Longyearbyen lokalstyre skal kunne dokumentere skriftlig at forskriftens krav er oppfylt.</i>
Sivilbeskyttelsesloven § 29 Tilsyn Departementet utpeker hvem som skal føre tilsyn med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Det kan herunder bestemmes at organisasjon eller institusjon skal organisere og føre tilsyn med egenbeskyttelsestiltak ved bestemte virksomheter, jf. § 23. Tilsynsorganer med ansvar i den aktuelle sektor skal føre tilsyn etter §§ 24a, 24b, 24c og 24d. For tilsyn med lovligheten av kommunens oppfyllelse av plikter etter §§ 12, 13, 14, 15, 20 og 21 gjelder kapittel 10 A i kommuneloven.	§ 10 Tilsyn <i>Fylkesmannen fører tilsyn med lovligheten av kommunens oppfyllelse av plikter etter denne forskriften. Tilsynet skal følge bestemmelsene i kapittel 10A i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).</i>	§ 10 Tilsyn <i>Sysselmannen fører tilsyn med lovligheten av Longyearbyen lokalstyres oppfyllelse av plikter etter denne forskriften. Tilsynet skal følge bestemmelsene i kapittel 10A i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).</i>

VEDLEGG 2: SAMFUNNSSIKKERHETSKRAV TIL KOMMUNENE

Kommunen som lokal samordner innen samfunnssikkerhet og beredskap

- Lov 25. september 1992 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-09-25-107?q=kommuneloven>
- Lov 25. juni 2010 om kommunal beredskapsplikt, sivil beskyttelse og sivilforsvar (sivilbeskyttelsesloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2010-06-25-45?q=sivilbeskyttelsesloven>
- Forskrift 22. august 2011 om kommunal beredskapsplikt
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-08-22-894>
- Forskrift 18. desember 2012 om sivilbeskyttelseslovens anvendelse på Svalbard og om beredskapsplikt for Longyearbyen lokalstyre
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2012-12-18-1293>

Kommunen er som lokal planmyndighet og skal se til at hensynet til samfunnssikkerhet følges opp i planer etter plan- og bygningsloven

- Lov 27. juni 2008 nr.71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71?q=plan-og-bygningsloven>
- Lov 15. juni 2001 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2001-06-15-79?q=svalbardmiljøloven>
- Forskrift 19. juni 2017 om tekniske krav til byggverk (byggteknisk forskrift)
<https://lovdata.no/forskrift/2017-06-19-840>
- Forskrift 3. juni 2016 nr. 569 om tiltak for å forebygge og begrense konsekvensene av storulykker i virksomheter der farlige kjemikalier forekommer (storulykkeforskriften)
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-06-03-569>
- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, Kgl.res. 12. juni 2015, KMD 2015
[Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

Kommunens plikt til å bistå næringslivet med beredskapsoppgaver

- Lov 16. desember 2011 nr. 65 om næringsberedskap (næringsberedskapsloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-12-16-65>

Kommunens sivilforsvarsoppgaver

- Lov 25. juni 2010 om kommunal beredskapsplikt, sivil beskyttelse og sivilforsvar (sivilbeskyttelsesloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2010-06-25-45?q=sivilbeskyttelsesloven>

Kommunen som lokal myndighet innen helse-, sosial- og omsorgsområdet plikter å hjelpe ved ulykker og andre akutte situasjoner, utarbeide en beredskapsplan for smittevern og de helse- og omsorgstjenester eller sosialtjenester de skal sørge for et tilbud av eller er ansvarlige for:

- Lov 23. juni 2000 nr. 56 om helse- og sosialberedskap (helseberedskapsloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-06-23-56?q=helseberedskapsloven>
- Lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-12-18-131?q=sosialtjenesteloven>
- Lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV-loven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-06-16-20?q=navloven>
- Lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30?q=helse-og-omsorgstjenesteloven>
- Lov 24. juni 2011 om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29?q=folkehelseloven>
- Lov 5. august 1994 om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1994-08-05-55?q=smittevernloven>
- Lov 12. mai 2000 nr. 36 om strålevern og bruk av stråling (strålevernloven)
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-05-12-36/KAPITTEL_4#KAPITTEL_4
- Forskrift 23. juli 2001 nr. 881 om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid mv. etter lov om helsemessig og sosial beredskap
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2001-07-23-881>

- Forskrift 20. mars 2015 nr. 231 om krav til og organisering av kommunal legevaktordning, ambulansetjeneste, medisinsk nødmeldetjeneste mv. (akuttmedisinforskriften)
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-03-20-231>

Kommunens brannberedskap

- Lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2002-06-14-20>
- Forskrift 26. juni 2002 nr. 729 om organisering og dimensjonering av brannvesen (dimensjoneringsforskriften)
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2002-06-26-729>
- Forskrift 3. juni 2016 nr. 569 om tiltak for å forebygge og begrense konsekvensene av storulykker i virksomheter der farlige kjemikalier forekommer (storulykkeforskriften)
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-06-03-569>
- Forskrift 26. juni 2002 nr. 922 om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff (forskrift om fyrverkeri og pyrotekniske varer)
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2002-06-26-922?q=fyrverkeri>
- Forskrift av 15. juni 2017 nr. 844 om sivil håndtering av eksplosjonsfarlige stoffer (eksplosivforskriften)
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-15-844?q=eksplosiv>
- Forskrift 17. desember 2015 nr. 1710 om brannforebygging
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-12-17-1710>
- Brann- og redningsvesenet er en del av den lokale redningstjenesten, se organisasjonsplan for redningstenesten
<https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2015-06-19-677>

Kommunes plikter for nødvendig beredskap mot mindre tilfeller av akutt forurensning

- Lov 13. mars 1981 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-03-13-6?q=Forurensningsloven>

Kommunens forvaltningsansvar som lokal havnemyndighet innen kommunens planmyndighetsområdet, med mindre noe annet følge av havne- og farvannsloven. Det kan innebære at kommunen som havneier kan være havnesikringsmyndighet med krav til å ha godkjent sikkerhets- og terrorberedskapsplan.

- Lov 17. april 2009 om havner og farvann (havne- og farvannsloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-04-17-19?q=havneloven>

Kommunen er vanligvis vannverkseier, og plikter å ha beredskap for drikkevannsforsyningen

- Lov 24. juni 2011 om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29?q=folkehelseloven>
- Lov 23. juni 2000 nr. 56 om helse- og sosialberedskap (helseberedskapsloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-06-23-56?q=helseberedskapsloven>
- Forskrift 22. desember 2016 om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften)
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-12-22-1868>
- Forskrift 23. juli 2001 nr. 881 om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid mv. etter lov om helsemessig og sosial beredskap
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2001-07-23-881>

Kommunen er skoleeier og lokal tilsynsmyndighet og har ansvar for miljørettet helsevern, herunder beredskap i skoler og barnehager

- Lov 24. juni 2011 om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29?q=folkehelseloven>
- Forskrift 1. desember 1995 nr. 928 om miljørettet helsevern i skoler og barnehager m.v.
[https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1995-12-01-928?q=Miljørettet helsevern](https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1995-12-01-928?q=Miljørettet%20helsevern)
- Rundskriv I-6/2015 om beredskap mot alvorlige tilskjete hendelser i skoler og barnehager
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rundskriv-i-62015/id2410457/>

VEDLEGG 3: RELEVANTE VEILEDERE OG ANDRE KILDER

Kommunal beredskapsplikt

- Meld. St. 10 (2016-2017) Risiko i et trygt samfunn – Samfunnssikkerhet
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-10-20162017/id2523238/>
- Prop. 91 L (2009-2010) Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Siviltforsvaret
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Prop-91-L-2009-2010/id597939/>
- Veileder til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen, DSB 2014
<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/veiledere-til-helhetlig-risiko--og-sarbarhetsanalyse-i-kommunen/>
- Analyseskjema: https://www.dsb.no/globalassets/dokumenter/risiko-sarbarhet-og-beredskap/pdf-er/analyse-skjema_helhetlig_ros.pdf
- Veiledning for Fylkesmannens tilsyn med kommunal beredskapsplikt, DSB 2015
<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/veiledning-for-fylkesmannens-tilsyn-med-kommunal-beredskapsplikt/>
- Veileder i krisekommunikasjon, DSB 2016
<https://www.dsb.no/lover/risiko-sarbarhet-og-beredskap/veiledere/veileder-krisekommunikasjon/>
- Samfunnets kritiske funksjoner, DSB 2017
<https://www.dsb.no/rapporter-og-evalueringer/samfunnets-kritiske-funksjoner/>
- Veileder i planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser, DSB 2016
 - Grunnbok: Introduksjon og prinsipper
<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/grunnbok-oving/>
 - Metodehefte: Fullskalaøvelser
<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/metodehefte-fullskala/>
 - Metodehefte: Spilløvelser
<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/metodehefte-spillovelse/>
 - Metodehefte: Diskusjonsøvelser
<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/metodehefte-diskusjonsovelse/>
 - Metodehefte: Funksjonsøvelse
<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/metodehefte-funksjonsovelse/>
 - Metodehefte: Evaluering av øvelser
(link kommer her)
- Retningslinjer for varsling og rapportering på samordningskanal
<https://www.dsb.no/lover/risiko-sarbarhet-og-beredskap/andre-dok/retningslinjer-for-varsling-og-rapportering-pa-samordningskanal/>
- Politiets veileder for evakuerte og pårørende senter, Politidirektoratet 2014
<http://www.hobbiten.net/Filer/Mulighetsstudie/Veileder%20-%20Politiets%20h%C3%A5ndtering%20av%20p%C3%A5r%C3%B8rende%20og%20evakuerte%20ved%20store%20hendelser.pdf>

Forebygging gjennom planlegging

- Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging, DSB 2017
<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/samfunnssikkerhet-i-kommunen-es-arealplanlegging/>
- Klimahjelperen – en veileder i hvordan ivareta samfunnssikkerhet og klimatilpasning i planlegging etter plan- og bygningsloven, DSB 2015
<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/klimahjelperen/>
- Veileder om sikkerheten rundt storulykkevirkksomheter, DSB 2017
<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/veiledere-om-sikkerheten-rundt-storulykkevirkksomheter/>
- Storulykkevirkksomheter og myndighetenes oppfølging av disse:
<https://www.dsb.no/lover/farlige-stoffer/andre-publikasjoner/viktig-informasjon-om-storulykkeforskriften/>
- FAST: database som gir oversikt over farlig stoff anlegg i kart.
<https://www.dsb.no/lover/farlige-stoffer/artikler/fast---anlegg-og-kart/>
- NVEs retningslinjer - Flaum- og skredfare i arealplanar
http://publikasjoner.nve.no/retningslinjer/2011/retningslinjer2011_02.pdf

Ekomberedskap

- Veileder om robust elektronisk kommunikasjon for kommuner
https://www.nkom.no/teknisk/sikkerhet-og-beredskap/r%C3%A5d-til-brukere/veileder-for-virksomheter/_attachment/24866?_ts=156db7821fd

Helse og sosial beredskap:

- Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer Hdir 2016
<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/1166/Mestring.-samhorighet-og-hap-veileder-for-psykososiale-tiltak-ved-kriser-ulykker-og-katastrofer-IS-2428.pdf>
- Nasjonal helseberedskapsplan, HOD 2014
https://www.regjeringen.no/contentassets/261879a38c3e438d82ab4729e0661cf1/nasjonal_helseberedskaps-plan_020614.pdf
- Veileder om helse- og sosialberedskap i kommunene, Hdir 2009
<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/retleiar-om-helse-og-sosialberedskap-i-kommunane>
- Veiledning om oppgaver og rollefordeling etter ulykker og katastrofer. Justisdepartementet 2002.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/jd/bro/2002/0001/ddd/pdfv/146969-helhetlig-omsorg_norsk_v.pdf
- Kommunal atomberedskap – plangrunnlag, Statens strålevern 2017
<http://www.nrpa.no/filer/cef3a9b08f.pdf>

Beredskap i skoler og barnehager

- Alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner - Veiledning i beredskapshåndtering, Udir 2016
<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/beredskap-og-krisehandtering/alvorlige-hendelser-i-barnehager-og-utdanningsinstitusjoner---veiledning-i-beredskapshandtering/>

Kommunens brannberedskap

- Veileder til dimensjoneringsforskriften
<https://www.dsb.no/lover/brannvern-brannvesen-nodnett/veiledning-til-forskrift/veiledning-til-forskrift-om-organisering-og-dimensjonering-av-brannvesen/>
- Veiledning om håndtering av fyrverkeri, sist oppdatert april 2017
<https://www.dsb.no/lover/farlige-stoffer/veiledning-til-forskrift/veiledning-til-forskrift-26.-juni-2002-nr.-922-om-handtering-av-eksplosjonsfarlig-stoff-handtering-av-fyrverkeri/>
- Veiledning til forskrift om brannforebygging
<https://www.dsb.no/lover/brannvern-brannvesen-nodnett/veiledning-til-forskrift/veiledning-til-forskrift-om-brannforebygging/>

Beredskap i drikkevannsforsyningen

- Veileder til drikkevannsforskriften, Mattilsynet 2017
<https://www.mattilsynet.no/om-mattilsynet/gjeldende-regelverk/veiledere/veiledning-til-drikkevannsforskriften.25091>
- Økt sikkerhet og beredskap i vannforsyningen - fra ROS til operativ beredskap, Mattilsynet 2017
<https://www.mattilsynet.no/mat-og-vann/vann/vannforsyningssystem/sikkerhet-og-beredskap-i-vann-forsyningen.1929>

Havneberedskap

- Generelle retningslinjer for utarbeidelse av havnesikringsplaner iht. EUs havsesikringsdirektiv 2005/65, Kystverket
<http://kystverket.no/globalassets/havner/havnesikring/retningslinjer-for-utarbeidelse-av-havnesikrings-plan.pdf>

VEDLEGG

Beredskap mot akutt forurensning

<http://kystverket.no/Beredskap/ansvar-og-roller/Kommunal-beredskap/>

Sikkerhet ved store arrangementer

<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieell/veileder-for-sikkerhet-ved-store-arrangementer/>

VEDLEGG 4: SJEKKLISTE – HOVEDMOMENTER VED EVALUERINGER AV ØVELSER OG UØNSKEDE HENDELSER

Nedenfor er det listet opp hovedmomenter som kan være nyttige å gå gjennom i arbeidet med evalueringer. Momentene er generelt utformet, og må tilpasses den enkelte kommunes behov.

Planlegging:

- Hva er hensikten med evalueringen?
- Hvem bestiller og hvordan skal resultatet presenteres og dokumenteres?
 - Har andre aktører gjennomført/igangsatt evaluering av samme hendelse/øvelse?
- Hvordan og hvem skal bruke evalueringresultatene?
- Hvem vil få ansvar for å følge opp resultatene fra evalueringen, og hvordan skal læringspunkter integreres i kommunens samfunnssikkerhetsarbeid?
- Hva er de viktigste evalueringsspørsmålene?
- Hva er gjenstand for evaluering?
 - Hvem og hva skal undersøkes og hva er ulike aktørers rolle/status?
- Hvilke kravgrunnlag har vi?
 - Informasjon om krav og tilstander på kommunens samfunnssikkerhetsarbeid
- Når skal det evalueres (før, under og/eller etter)?
- Hvilke metode(r) skal benyttes?
- Hvilke rammebetingelser har vi?
 - Tidsramme og budsjett
 - Hvem skal gjennomføre arbeidet

Evalueringsrapport:

Evalueringsrapporten bør utformes slik at funn legges til grunn for læring og utvikling i kommunens samfunnssikkerhetsarbeidet. Rapporten kan f.eks. omfatte:

1. Formål
 - Formål
 - Hva og hvem skal evalueres (hovedtema)
2. Beskrivelse av konteksten
 - Redegjørelse for situasjonen, hendelsen eller øvelsen
 - Beskrivelse av aktørbildet
3. Identifisering og beskrivelse av krav eller mål som er utgangspunkt for evalueringen
 - Hva skal man kunne gjøre eller hvilke mål er satt
4. Evaluering innfrielse av krav / oppnåelse av mål
 - Innfridde/oppnådde eller ikke krav identifisert i trinn 3
5. Vurdering av krav-/måloppnåelse
 - Hvorfor fungerte eller hvorfor fungerte det ikke?
 - Hvilke årsakssammenhenger gjør seg gjeldende?
 - Beskrive både det som fungerte godt, og det som ikke fungerte
 - Er det noen tiltak som kunne forhindre eller redusert konsekvensene?
6. Konklusjoner, anbefalinger og tiltak
 - Sannsynliggjøre at foreslåtte tiltak har effekt
 - Plan for hvem som skal følge opp anbefalinger og tiltak
 - Kommunes ulike roller i oppfølging av funn fra evalueringen

**Direktoratet for
samfunnssikkerhet
og beredskap**

Rambergveien 9
3115 Tønsberg

Telefon 33 41 25 00
Faks 33 31 06 60

postmottak@dsb.no
www.dsb.no

ISBN 978-82-7768-463-5 (PDF)
HR 2392
April 2018

 /DSBNorge

 @dsb_no

 dsb_norge

 dsbnorge

